

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ האזינו - יום הביפורים ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכל'שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הסתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצדא זע"א

טז כפי מעשי האדם
בן נוהגים עמו מן השמים
מילתא דפליאה - מילתא הדת"א

יב דין תורה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א קול התפילה מעורר
קול עליון ובונה עולמות למועלה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

המעלה
נחל יצחק | משמים משיבים לעם ישראל במוצאי היום הקדוש 'שנה טובה ומברכת'
דברי חיים | מעלת המחילה שביום זה גורמת לפקיעת עינים והתעוררות תשובה לכל אחד
בני יששכר | 'יום פפור' מכנה 'יום הקדוש' להורות על היותו נעלם ונסתר ..
מחשבת נחום | מדרגת האדם ביום הפפורים נבנית מהפסופין והרהורי התשובה של כל השנה
ישמח משה | קדשת יום הפפורים נמשכת על האדם עד יום הפפורים של שנה הבאה
בית אברהם | אם לא היו ישראל חוטאים מהיכן היה הקב"ה לוקח קנה 'אשמו'
פרי צדיק | 'איש כהן גדול' מלשון אש
אזור אליהו | התקיעה בעת נעילה - לקבע בתוככי הלב בחזק את מסירות נפשנו

אוצר פניני החסידות
לקוטי תורה | התורה משולה למטר ולטל
פתוחי חותם | קול התפלה מעורר קול עליון ובונה עולמות למעלה
תורת אמת | רמז על כל הימים הקדושים שבחדש תשרי, 'סכבנהו' - ראש השנה בו נסבבים כל סבות האדם
ארח לחיים | מי שהוא בתכלית השפלות השם יתברך עמו ומנהיגו ואינו מתאנה לגשמיות
תורת אבות | על האדם לעמוד בצור חלמיש נגד משיכות הגוף ואז יזכה לזכר פנימיות לבו
מחשוף הלבן | רמז על התעסקות במצות ספה ולולב אחר עשית תשובה פראוי
זרע קדש | בעשיית כל אחד מישראל חופר בעמק הלב לבוא ליר"ש
קדשת לוי | זהירות בשמירת המחשבה בעשרת ימי תשובה
שפת אמת | שבת הראשון בשנה
תורת אמת | בכל רגע משבת זו קול משמים דופק ומעורר לב כל יהודי
ישמח ישראל | מעלת שבת זו בה מתנוצץ אור האמת בלב כל איש ישראל
דעת משה | התשובה בשבת זו מסגלת להביא הגאולה
שער יששכר | 'אם תשיב משבת רגלך' - עשית תשובה ב'שבת שובה' המצויה בין הרגלים
תורת אמת | גדל השמחה בימים שבין יום הפפורים לסכות ובפרט בסעודת שבת
תורת אבות | 'מחצתי ואני ארפא' רמז למחצות הספה
מגן דוד | סגלת אכילת ערב יום פפור לתקן עונות שאין עליהם תשובה
דברי יואל | שני טעמים בהלכה ללבישת קיטל
לב שמחה | מברכים שהחיינו פיון שנעשים בריה חדשה
ברך ברוך ישראל | על אף שביום הזה 'כפר' אולם 'עליכם לטהר אתכם' ..
טל חיים | כל אדם מחיב להתודות על חטאים חמורים פיון שיתכן ונקשל בשמירת העינים
שיח יחוננו | דברי חזק ועדיד לאמר שאין לה דבר עומד בפני התשובה ולא קנס חטא שאין וכלת לשוב ולהתפטר עליו
פתגמי אורייתא | הבכיה דיקא היא מעקרי עבודת היום
שארית מנחם | רגע אחד אעלה בקרבך וכליתך - קבלת על מלכות שמים בנעילה והעסק בעשיית הספה לאחר מכן
קדשת מרדכי | במוצאי יום הקדוש בו נמחלו כלם העונות כל ישראל שוים

אוצרות גאוני הדורות

איל המלואים | למוד התורה קדם התפלה מועיל לבטל מחשבות זרות
אהבת חסד | התפשטות חכמת התורה וקדשתה על ידי עמל ויגיעת התורה
מצא חיים | כשישראל מקנמים את כל התורה אז ה' יכול להעיד עליהם שיקמוהו
בית אהרן | כשישראל יורדים עד לתכלית השפלות מגביהם הקב"ה למעלה
בן איש חי | בנין הרוחני של האדם בעשרת ימי תשובה
עץ הדעת טוב | הבינונים נכתבים לחיים באותו יום ששבו בתשובה
עוללות אפרים | ההולך בתורת ה' בכל עשרת ימי התשובה נעשה מחזק לירא ה'
כסף מזוקק | תוספת סליחה לרבים שאף על פי ששבים מן אה נעשים ודוונותיהם כזכיות
יערות דבש | התעוררות ממרום לשוב בתשובה
דרושי הצ"ח | שערי רחמים פתוחים לקבל אף תשובה מן אה
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

בס"ד
קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחוברים
 הניחז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

ככה מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

פרשת האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (לב א-ב)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א
התורה משולה למטר ולטל

הנה התורה נמשלה למטר ולטל, כמו שנאמר 'כי כאשר ירד הגשם והשילג מן השמים כו' פן יהיה דברי אשר יצא מפי כו' (ישעיה נה י"א), וכן נמשלה לטל כמאמר רז"ל (תנא"ר פ"ה) טל תורה, ואמרו רז"ל (בראשית רבה טו) 'מטל השמים זה מקרא כו'.

והנה מטר הוא ממשטה למעלה, כמו שנאמר 'ואד יעלה מן הארץ והשקה כו' (בראשית ב ו), וטל הוא מלמעלה למטה.

'שמים' 'ארץ' שתי סוגי נשמות, בעלי תורה ובעלי עסקים

וענין האזינו השמים ותשמע הארץ הוא, כי יש ב' מיני נשמות, א' אותן שהם בעלי תורה שתורתם אמנתם. והב' בעלי עסקים שעוסקים במצות וגמילות חסדים. ובעלי תורה נקרא 'שמים' על שם התורה שהתורה היא מן השמים, ו'הארץ' היא בחינת בעלי מצות העוסקים בקיום המצות מעשיות בפעל ממש.

באור ענין החרישה והצמיחה על ידי המטר בעבודת האדם

והנה על בחינת התורה של ב' מיני נשמות הנז' הנקרא שמים וארץ הוא אמר יערף כמטר לקחי כו'. והענין, דכמו שענין המטר ופעלתו הוא שיוורד ומלחלח את הארץ ומכשיר אותה שתוכל להוציא צמחה כמו שנאמר 'והררר את הארץ והולידה והצמיחה'.

ועקר הצמיחה הוא מפת הצומח שיש בארץ שיוכל להצמיח כל צמחה, ועל ידי הנרעין הנזרע מעוררים אותו להצמיח כדגמתו בתוספת רבוי מתדש, אלא שאי אפשר לעוררו שיתגלה לפעל פעלתו אם לא על ידי חרישה מתחלה דמרפי ארעא, ואחר כך צריך למטר ללחלח את הארץ ואז הולידה והצמיחה.

וככל המשל זה יש גם בן בנפש האדם. ובחינת עסק התורה הוא בחינת המטר, שצריך להיות אחר בחינת החרישה, ואז פועל להצמיח ישועות מקרב הנפש. **דהנה** כל אחד ואחד מישאל אומר

נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו' ואתה משמרה בקרבי כו', שנפש האלקית שהיא חלק אלוה ממעל וטהורה היא ואחר כך בראתה יש מאין כו' עד שנפחת בי - שמתלבשת ממש בתוך נפש השכלית.

והוא פענין בחינת זרע הנזרע בארץ גשמיות - שאז דוקא תוציא צמחה משום שבארץ דוקא הוא שיש כח הצומח להצמיח בתוספת עליו, כך הוא בחינת ירידת הנפש אלקית אור זרוע להתלבש בתוך הנפש הבהמית - אף שהיא גשמיות, כי בה הוא שיש כח הצומח להצמיח ישועות בתוספת רב על הזרע הזרוע בה.

אך מתחלה צריך להיות יערף כמטר כו', כי הנה מבאר למעלה במשל התגלות כח הצומח שבארץ להוציא הצמיחה, שצריך להיות מתחלה על ידי חרישה לרפות קשיות האדמה ואחר כך על ידי מטר שיוורד ומלחלח הארץ ואז הוא שתוציא צמחה.

וכן ממש הוא בנפש הבהמית, שבכדי שיתגלה כח הגנוז בה להצמיח התגלות הרעש גדול מן הזרע הזרוע בה כו', צריך להיות תחלה בחינת חרישה דמרפי ארעא, דהינו בחינת לב נשבר ונדכה, כי ארץ קשה שאינה חרושה אינה עושה פרות כלל כדוע.

ואחר כך צריכה למטר שילחלח הארץ, והוא בחינת למוד התורה שנמשלה למים, שכמו המים מלחלחים את הקרקע עד שנעשית לחה כל כך להיות מכשירת להוציא צמחה בן התורה ממשיך בחינת הבטול בנפש אחר החרישה כשהוא לב נשבר באמת כו' שאז תוכל אחר כך להצמיח ישועות (האזינו עד, ב):

כי שם ה' אקרא הכו גדל לאלהינו (לב א)

פתוטי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קול התפלה מעורר קול עליון וכוונה עולמות למעלה

כי שם ה' אקרא הכו גדל לאלהינו. בזה בא להודיע להם, דעל ידי קריאתנו שאנו מוכינים ומבכרים ה', על ידי זה נעשים פעולות למעלה. ובא להזהירם ולומר להם, אל יקל בעיניכם אמירת הברכות

והתפלות, ותאמרו מה ממשות יש בדבור בעולמות עד שמכחו יהיו נבנים עולמות עליונים. כי נהפך הוא, כי אדרבה הדבור הוא העקר, כי למעלה הרוחניות היא העקר והגשמיות בטלה ומבטלת.

ותדעו כי כן הוא האמת, שהרי משרתי עליון אין להם אלא שבח הפה, כמו שנאמר (ישעיה ו א) 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות, וכן הוא אומר (יהוהאל ג ב) 'ברוך כבוד ה' ממקומו, הרי פשוט דכל עבודתם אינה אלא בפה. והם בעצמם תלויים בנו, אינם משבחים ומפארים עד שאנו מקדימים תחלה, ומזה תדעו ותבינו דהעקר תלוי בפה.

וזהו שאמר כי שם ה' אקרא, כלומר, כשאני למטה קורא ה' בברכה ותהלה, אז באותה שעה מתעוררים המלאכים למעלה והכו גדל לאלהינו. והנה 'הכו גדל לאלהינו' גימטריא 'הם המלאכים' עם הפולל. וכיון דהכי הוא, אם כן פשוט הוא דהפה הוא העושה הכל.

כדי שיוכל הקול לתקן צריך שיהיה בקרשה

אך צריך קרשה ויראה וכונת הלב כראוי, דומיא דמלאכים שנאמר בהם 'וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה וגו' עונים באימה ואומרים ביראה'. אז, כשיהיה כך, מצא מין את מינו ונעור, דהקול התחתון מעורר הקול העליון, אבל אם הקול התחתון פגום לא שפך שיעורר קול העליון, דמה לתבן אצל הכר.

והנה מזה תבינו דבנין ותקון העולמות בזה תלוי, לכן הזהירו מאד ביראה וקרשה כדי להרים במרום קולכם, וזהו הכו גדל לאלהינו, עשו הקריאה בקדשה ובטהרה כדי שתתנו גדל לאלהינו ויתקנו עולמות העליונים:

ימצאהו בארץ מדבר וכתהו ילל ישמן יסככהו כוננהו יצרנהו כאישון עינו, כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אכנתו, ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר (לב י"ב)

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א
רמו על כל הימים הקדושים שבחדש

• לשונות של אור •

מעלת הימים שבין יום הכפורים לסוכות

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז על התעסקות במצוות סכה ולולב
אחר עשיית תשובה כראוי

'סוכה' גימטריא 'הוי"ה אדנ"י, ועוד, אותיות הסמוכות ל'סוכה' מאחריה דהינו ע"ז ל"ו גימטריא 'הוי"ה אלהים' עם הפולל. עוד, 'סוכה' במלוי סמ"ך ו"ו כ"ף ה"א עם הכוללים גימטריא 'ג', הרי שלשה יחודים הידועים:

והנה אותיות ע"ז ל"ו הסמוכות לאותיות 'סוכה' כאמור, אפשר דלגה רמז הכתוב (תהלים פד ו) 'אשרי אדם עוז לו כף מסלות בלבבם', דבמצות סכה ולולב ומיניו שאדם עושה בשמחה, ובפרט אם עשה תשובה כראוי ואחר כך נתעסק במצוות סכה ולולב, בזה מתרצה לפני ה' רצוי גמור.

וזהו 'אשרי אדם עוז לו כף מסלות בלבבם', 'כף מסלות' ראשי תבות ב"יום כפורים מצות סכה ולולב ומיניו תמימים, ודהינו 'אשרי אדם עוז לו כף', שעשה ביום הכפורים תשובה כראוי ונתקבלה תשובתו, ואחר כך נתעסק במצוות סכה ולולב, בזה מקבל ומרצה לפני ה' (פרשת ראה):

• לשונות של אור •

לשונות של אור

עשרת ימי תשובה

זרע קדש

רבי נפתלי מוורטשטיין זיע"א

בעשיית כל אחד מישראל חופר בעמק הלב לבוא ליר"ש

בעשרת ימי תשובה דרך כל אחד מישראל לחפר יותר בעמק לבוא ליראת שמים להנקה באמת, וזהו הוא מחמת שממציא תפריך בכיכול את עצמו אז בתוך לבם:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

זהירות בשמירת המחשבה בעשרת ימי תשובה

הימים, מהתחלה ועד סוף, שהעקר לידע שאין שום כח אחר בעולם רק מצד השם ותפריך, הן ההתחלה שהוא תפריך לבדו הוא סבת כל הסבות וממציא כל הנמצאות, והגמר להיות האדם חוסה רק תחת כנפיו ותפריך בכל עניניו:

ה' בדר ינחנו ואין עמו א-ל נכר (לב יב)

אנה לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א

מי שהוא בתכלית השפלות השם יתברך עמו ומנהיגו ואינו מתאנה לגשמיות

ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר. נראה על דרך 'אשכנז את דכא' (ישעיה נז ט), וזהו שאמר השם יתברך, מי שהוא בדר, וראשי תבות הוא בד'לי דלות, רוצה לומר מי שהוא בתכלית השפלות, ינחנו, רוצה לומר ינהג השם יתברך אותו וישכן אצלו.

ומי שהוא בתכלית השפלות אינו מתאנה לשום דבר ואינו מקשר לאהב שום דבר, וזהו שאמר ואין עמו אל נכר, וכל אהבת נקראים חסדים, ואל הוא חסד על דרך 'חסד אל כל היום' (תהלים נב א), וזהו ואין עמו, אינה שורה עם השם יתברך מי שיש לו תאות אחרים ומקשר לדברים אחרים כנ"ל:

צור ילךך תשי ותשכח אל מחללק (לב יח)

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זיע"א

על האדם לעמוד בצור חלמיש נגד משיכות הגוף ואז יזכה לזכך פנימיות לבו

רומז בזה, כי עבודתו של איש יהודי צריכה להיות בכחינת צור, שיעמד כחומה בצורה נגד היצר, כי הטבעיות של הגוף נמשכת אחרי תאות רעות, וצריך להיות קשה וחזק בצור וחלמיש נגד כל זה. ואם יעשה כן, יזכה שפנימיות לבו תהא בכחינת מאמר הכתוב 'ולבי חלל בקרב' (תהלים קט כב), כי הא בזה תליא.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר צור ילךך תשי אם שכחת לעמד בצור נגד הטבעיות והחיצוניות, על ידי זה ותשכח א-ל מחללק, רצה לומר שנגעדר ונשכח מקד מדה זו של ולבי חלל בקרבי:

תשי, 'יסכננהו' - ראש השנה בו נסכים כל סכות האדם

יש למצא רמז בפסוקים אלו על כל הימים הקדושים שבחדש זה, 'יסכננהו רמז על קדשת ראש השנה, שהוא הזמן אשר נסבב מסבת כל הסבות כל עניני סבות האדם, כי הבריות בו יפקרו לחיים ולחפואה ולפרנסה ולשאר הצרכים על כל השנה, וכאמרם ו"ל (ראש השנה יח). כלם נסקרין בסקירה אחת, שברגע אחת ממציא בכיכול סבת כל הסבות כל עניני הסבות.

'ובונהו' - עשרת ימי תשובה בהם לכבו

יבין ושב

ובונהו רומז על עשרת ימי תשובה, כי בימים האלו נותן השם יתברך בינה בלבות נפשות ישראל להתקרב בתשובה, כמו שנאמר 'ולכבו יבין ושב וגו'' (ישעיה ו ט), כי מצד האדם אינו יודע בעצמו במה להתעורר בימים האלו יותר מכל ימי השנה, כאשר דברנו מזה בשפת העבר, רק שבזה הזמן השם יתברך שולח האתערותא בלב, והגם שהאדם אינו מרגיש בעצמו כלל גם בזה הזמן, אמנם הוא ככל הענינים שתלויים באמונה, שצריך להאמין באמונה שלמה שבזה הזמן מתעורר הרהור תשובה בכל לבות נפשות ישראל.

'יצרנהו כאישון עינו' - יום הכפורים

בו הקדוש ברוך הוא שומר את ישראל ומטהרם מהחטאים

יצרנהו כאישון עינו רומז על יום הכפורים שהוא זמן הגמר דין, והשם יתברך משמר את ישראל מפל רע ומטהרם מפל חטא ועון, כמו שנאמר 'כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו' (ויקרא טו ל), כי הוא זמן התגברות הרחמים רבים מצד אתערותא דלעלא.

וזהו כנשר יעיר קנו על גזליו ירחף, ונשר הוא בחינת רחמים, כמו שנאמר 'דרך הנשר בשמים' (משלי ל ט), ושמים הוא רחמים פידוע, ומין בעל חי זה הוא למשל ודגמא, כי הוא למעלה מכלם, והוא מעורר לבניו, ומתנהג עמם ברחמים, והוא לדגמא בכיכול, כמו שהשם יתברך מתנהג עם עמו.

'פרש כנפיו וגו' - חג הסוכות בו חוסים

תחת כנפיו בסכה

פרש כנפיו יקחהו שאהו וגו', מרמז על חג הסוכות שהוא הזמן שאנו חוסים תחת כנפיו ותפריך, כמו שנאמר 'ישב בסתר עליון בצל שדי' תלונן אמר לה' מחסי וגו'' (תהלים צא א-ב).

ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר הוא חוזר על הפלל פלו של כל קדשת אלו

עצמו כל מה שפגם בכל השנה פלה על ידי אכילה ושתיה שעל ידה נמשכים כל הזממות ועון החמור הנ"ל.

ישוב על הכל בתשובה שלמה ויתחנן לפני בוראו שימחל ויסלח לו, ויקבל עליו שמהיום והלאה ישמר את עצמו מאכילה ושתיה המרגילים לדבר עברה, כי אם שיאכל וישתה גם בכל השנה רק לכבוד הבורא ברוך הוא שזהו בחינת סעודת מצוה, וכמו שאוכל בסעודה זו רק לשם מצוה ויכניע כל התאוות הטמונים בלבבו, ועל ידי זה יתקנו כל האכילות והשתיות של כל השנה וכל הפגמים והזממות שנמשכו מהם והוצאת ז"ל רחמנא לצלן:

לבישת קיטל

דברי יואל

רבי יואל מפאסטור זיע"א

שני טעמים בהלכה ללבישת קיטל

הנה בטעם לבישת הקיטל ביום הקדוש יש שני טעמים בשלחן ערוך (אורח חיים תרי"ד), טעם אחד לפי שאנו דומים ביום כפור למלאכי השרת, וטעם ב' משום שהוא בגד מתים ועל ידי זה לב האדם נכנע ונשבר, עיניו שם. ולכאורה שני הטעמים הללו סותרים זה את זה, דלפעם הראשון הוא מעורר שמחה שאנו דומים ביום זה למלאכים, ואלו לטעם השני שמזכיר יום המיתה, הוא מעורר עצבות חס ושלום.

שני הטעמים משלבים יחד

אמנם אפשר לומר דשני הטעמים אחד הם ושניהם לעורר שמחה, משום דבאמת שמחה גדולה הוא שבו בשעה שמלבישים בגד מתים עדין יכולים להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, דהלא לא המתים יתללו י-ה' (תהלים קטו יז) כתיב, ואז כבר אי אפשר להתפלל ולא לפעל מאומה, מה שאין בן עתה אף על פי שמלבישים בגדים אלו מכל מקום עדין אנו יכולים להתפלל לפני ה' ולתקן את הכל, ובזה שפיר יכולין לשמח, והבן:

ברכת שהחינו

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

מברכים שהחינו כינו שנעשים בריה חרשה

אחר הסליחה ויאמר ה' סלחתי כדברך מברכים ברפת שהחינו, פי בעל

שער יששכר

רבי חיים אלעזר ממגנקאטש זיע"א

'אם תשיב משבת רגלך' - עשית תשובה ב'שבת שובה' המצויה בין הרגלים

אם תשיב משבת רגלך וכו', ראיתי בספר בשם צדיק אחד ו'ל שנה רומז על שבת תשובה שנקראת שבת בין הרגלים ונקרא 'שבת שובה' שהוא בעשרת ימי תשובה:

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

גדל השמחה בימים שבין יום הכפורים לסכות וכפרט בסעודת שבת

אכול בשמחה פי כבר רצף (זמר מנוחה ושמחה). הוא מלשון הפסוק 'לך אכל בשמחה לחמך וגו' פי כבר רצה האלהים את מעשיך נאמר על הימים האלו שבין יום כפור לסכות וכו', ומה גם בסעודת שבת כשנודמן בתוך ימים האלו, בודאי כל נפש ישראל ירהיב עז לאכול לחמו שמחה:

סכה

תורת אבות

רבי אברהם משלזונים זיע"א

'מחצתי ואני ארפא' רמז למחצות הסכה

מחצתי ואני ארפא. 'מחצתי' מלשון מחצה. המחצות שלי - הם דפנות הסכה, רפואה הם:

יום כפור

אכילת ערב יו"כ

מגן דוד

רבי דוד מטאלנא זיע"א

סגלת אכילת ערב יום כפור לתקן עונות שאין עליהם תשובה

אמרו רבותינו ו'ל יום הכפורים מכפר לשבים ולשאינם שבים, ואיתא בספר מאור עינים שחבר אדוני אבי זקני זלה"ה זיע"ה שפרוש של אינם שבים הוא שיום הכפורים מכפר גם על עונות שאין מועיל להם כמעט תשובה מפני חמרתם כמו חטא אוגן וכדומה.

אכן עקר הפפירה לעון זה היא סעודת ערב יום כפור שמצוה להרבות באכילה ושתיה, וחלילה שיעלה על הדעת שהמצוה היא למלאות תאוות לבו מפל מאכל ומשתה, פי אם העקר מצוה בסעודה זאת שעל ידי האכילה הזאת יזכיר את

בעשרת ימי תשובה - שאז תצא חתוף השפע, ונגזר אומר החיונית לכל אדם מהמקור החיים, אזי צריך האדם לזהר שלא יהיה ח"ו מחשבתו בדברים גשמיים, רק יהיה מחשבתו דבוק בהמקור החיים, כדי שישנה עליו החיונית להמשיך אותה לדברים טובים ולא יתלבש ח"ו השפע ההוא בחיצונים:

שבת שובה

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

שבת הראשון בשנה

ויש להתחזק בשבת תשובה שהיא שבת הראשון בשנה:

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

בכל רגע משבת זו קול משמים דופק ומעורר לב כל יהודי

ובכל רגע ורגע מיום השבת הזה קול דודי דופק בנפשות ישראל שובה ישראל וגו', מכח בחינת אתערוותא דלעילא:

ישמח ישראל

רבי יחזקאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

מעלת שבת זו כה מתנוצץ אור האמת בלב כל איש ישראל

בשבת קדש מתנוצץ אור מפלא ומאיר בלב כל איש ישראל לפי הכנתו ובחינתו וכו', פי על ידי נעם קדשת שבת קדש, רצה לומר על ידי שנתקרב לאור האמת זוכה לירא מה' וכו', וממילא נעשה נכנע וספיל וכו', וכפרט בשבת זה שהוא הכנה לקדשת יום הכפורים הכא עלינו לטובה שחותמו אמת:

דעת משה

רבי משה אלוקים בריעה מסונוניץ זיע"א

התשובה בשבת זו מסגלת להביא הגאולה

כאשר ישמר האדם שבת זה כהלקתו ויכין עצמו לשוב בתשובה שלמה ויכל לגרם הגאולה:

שבת זו מסגלת להכניע היצר

ובשבת זה נוכל לעשות הכנה על יום הכפורים וכו'. גם ראשי תבות מן שבת וסופי תבות מן תשובה הוא אותיות ש"ה גימטריא 'היצר', ששבת זה מסגל להכניע היצר:

מאבי אדוני זקני הרב הקדוש רבי דוד זי"ע שאמר שחוטא נקרא זה המתרגל בחטא, אבל לא כן הרוצה לעקר עצמו מן ההרגל. **ויש** לדעת שאפלו דאיתא (וזהר ח"א ריט): על חטאים קשים רחמנא לצלן שאין מועיל עליהם תשובה, הפונה בנה לעורר את האדם להתאמץ ולשוב גם עליהם בתשובה גדולה, ורק כך תתקבל תשובתו, שהרי השם יתברך אמר שתשובה מועלת לכפר על עונות ומשמע מזה שיש תשובה על כל דבר, ואין בעולם מה שיוכל לעמד כנגדה [תשובה מזה העלפן, אז דער אייבישטער האט גיזאגט אז ס'העלפט תשובה, איז נישט שייך].

באר ענין הבת קול 'שובו בנים שובכים חוץ מאחר'

וכן מצינו בבת קול שציצאה ואמרה שובו בנים שובכים חוץ מאחר (תניגה טו): ולכאורה הרי דחוהו לגמרי, אף מכל מקום איתא בירושלמי (תניגה טו): מה שדבר עמו רבי מאיר בהגיעו לבקרו בחליו: אמר ליה, לית את חזר בך, אמר ליה ואין חזרין מתקבלין, אמר ליה ולא כן כתיב 'תשב אנוש עד דכא' עד דכדוכה של נפש מקבלין. באותה שעה בכה אלישע ונפטר ומת, והיה רבי מאיר שמח בלבו ואומר דומה שמתוך תשובה נפטר.

וכן איתא שם שפאשר קברו של אחר העלה עשן, פרש רבי מאיר גלימתו עליו וקרא מקרא שנאמר (רות א) 'ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלף טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלף וגאלתיך אנכי, ודרש "אם יגאלף טוב יגאל" זה הקדוש ברוך הוא שהוא טוב דכתיב ביה 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' ואם לא יחפץ לגאלף וגאלתיך אנכי, עין שם.

ולכאורה אם לבסוף הועילה לו תשובה, אם כן מהו הבת קול שציצאה ואמרה 'חוץ מאחר', אלא הפונה שרמזו לו שגם הוא בכחו לשוב בתשובה, ולא שאין מכניסים אותו רק שאם יתאמץ עד דכא יתקבל גם הוא, כי אם לא היה בין הראויים להתקבל בתשובה, לא הייתה יוצאת אותה בת קול, והפונה במה שהשיעור אותה הייתה כדי לזרוז לשוב תשובה.

וזו מדרכי השם יתברך שלפעמים מעורר לתשובה דיקא על ידי זה שאומר שאין מועיל תשובה. וכן איתא גם בירושלמי לגבי מנשה (סנהדרין נא): הוי מלאכי השרת אומרים לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם אדם שעבד עבודה זרה והעמיד צלם בהיכל אתה מקבלו בתשובה, אמר להן אם איני מקבלו בתשובה הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה. מה עשה לו הקדוש ברוך הוא חתר לו חתיכה מתחת פסא הכבוד שלו ושמע תחנתו.

מעשה רע ממש לא עשית, אבל הוא בעיניו על הדרך, הינו אם נכשלת בהסתכלות בעיניך על הדרך, פעם באנס, וגם פעם בלי אנס, ונחשב זאת כמו זנות, כמו שפתיב ו'לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (במדבר טו ט), כי עינים ולבא תרי סרסורי דעברה המה אשר אתם זונים אחריהם, כי המעשה תבא אחר הראיה והמחשבה, וזה אמרו 'הוא בעינים על הדרך':

טיח יחוננו

רבי יוחנן מטאלנא זיע"א

דכרי חווק ועדור לאמר שאין לך דבר עומד בפני התשובה ולא קום חטא שאין יכלת לשוב ולהתכפר עליו

עצת היצר הרע להרפות ידי האדם שלא ישוב בתשובה, על ידי שמכניס בלבו פקפוקים באמונה בכח הגדול של התשובה. ואם כבר שב, גורם לו היצר הרע לחשב שהתשובה לא תועיל לו, כי הוא בגדר האומר אהטא ואשוב אהטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פה:), ואם כן כבר אין לו היכלת לשוב להשם יתברך, ובזה מותירו מכתם בעונו. וזהו שאמרו ש'הירא מעברות שבידו שב מעורכי המלחמה' – מחמת עצם הפחד מן העברות, שהוא חסרון באמונה.

אבל האמת היא שאין לך דבר המעכב את התשובה, וכפי ששמעתי מאבי אדוני מורי ורבי וצ"ל שפאשו בספרי חסידות מה שאמרו חז"ל (יומא פה:): האומר אהטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה - שמשום שעוסק בתשובה, אהטא ואשוב, אם כן אין ספק שתתקבל תשובתו.

ובאר את הענין, שאמנם מי שפושע חס ושלום באמירת אהטא ואשוב והתשובה אצלו היא סבת החטא, שחוטא במזיד בידעו שלאחר מכן יש את היכלת למחות את המעשה על ידי התשובה, או על ידי אהטא ויום הכפורים מכפר, הוא זה שאמרו עליו אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

אך יש אשר בשעת החטא רחמנא לצלן לבו נוקפו כבר בתרטה וצער על שנפל למצב המר הזה, ובעודו חוטא רחמנא לצלן מחמת התאנה כבר שב ומבקש לעזוב, ועל אהטא ואשוב בנה, הינו שחוטא ושב בתדא מחתא וכל המכשול נעשה אצלו מתוך יסורי נפש, אין מטילין עליו את החטא (ס'באקומט איהם נישט דער חטא) ועליו אמרו 'אין מספיקין' הינו שאין ספק שתשובתו תתקבל. ואיתא

תשובה נעשה ככריה חדשה כאשר אמרו רז"ל, וכן כתב הרמב"ם (תשובה פ"ז ה"ו) אמש הנה וכו' והיום וכו', ועל זה שפיר מברכים שהחיינו:

תשובה

בה יברך ישראל

רבי לוי יצחק מאווערנא זיע"א על אף ש'כיום הזה יכפר' אולם 'עליכם לטהר אתכם'

אבי אדוני זקני קדש הקדשים מרוזין וצקלה"ה אמר על פסוק 'כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טהרו', אמר הוא זי"ע: 'כי ביום הזה יכפר', פרוש, עצומו של יום מכפר, אמנם 'עליכם לטהר אתכם' עד כאן לשונו הקדוש.

על האדם לשבר לבו לרסיסים ואז ירחם משמים

באמת כאשר יגיעו ימי הרצון וכל אחד יאחד יבוא לפני מלכו של עולם לבקש על נפשו ועל נפש ביתו, צריך לידיע בנפשו במה אתינא לגבך, אם תורה ותפלה אם במעשים טובים, וידע כי אין בו לא הא ולא הא, רק מכף רגלו ועד ראשו אין בו מתם, על כל פנים יראה לשבר לבו לרסיסים, כי אי אפשר לאדם בזמננו זה רפיון הכחות, אי אפשר לקיים תקוני התשובה אפלו אחת מאלף, אמנם 'לב נשבר ונדכה' – אפלו 'אלהים', מדת הדין, 'לא תבנה' (תהלים נא ט), ויתמרמר בכביה ובשבירת לב ונפש ואז אולי יחוס אולי ירחם עלינו:

טל חיים

רבי חיים מאטינא זיע"א

כל אדם מחויב להתודות על חטאים חמורים כיון שיתכן ונכשל בשמירת העינים

'וישאל' את אנשי מקמה לאמר איה הקדשה, הוא בעינים על הדרך (בראשיית לה כא). הנה ודוי על חטא המסדר לנו, מחיב כל אחד ביום הכפורים להתודות ולומר על הסדר. וכאן הבן שואל, הינו זה שלא בא חס ושלום דבר עברה לידו לאמר 'איה הקדשה', למה לי להתודות ולהכות על לבי על דברים אלה על חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות, בנעינת זנות וכו' וחרף אני מפשע.

ועל זה בא תשובתו בצדו: אמנם כן,

מעשה מפלא בהרבי רבי זושא זיע"א ובעל תשובה

יודוע המעשה מהרב הקדוש הרבי רבי זושא זיע"א ששמע אצל הארבה והגיע לפניו יהודי ובקש דרך תשובה על חטאיו, והיה בטוח שמיד יקבל דרך תשובה על חטאו החמור ויתכפר לו. אבל הרבי רבי זושא זיע"א אמר לו דע שרק אם יצמחו עשבים על הגחלים אז יהא זה ראיה שנתקבלה תשובתך, בשמעו דברים אלו הבין שמצבו חמור והתחיל להתאמץ בתשובה ככל כחו ומעמק לבו. ולאחר זמן ראו פלא, שהנה צמחו עשבים על אחד הגחלים שהיו שם.

וגחלת זו עם העשבים שצמחו עליה עברה בירשה לזרעו הקדושים אחריו, לנכדו אבי אדוני זקני הרב הקדוש רבי דוד זיע"א שהיה חתן הרב הקדוש רבי ישראל אברהם מטשראני אוסטרצה זיע"א בנו של הרב הקדוש הרבי רבי זושא, ואחר כך רש זאת חתנה הרב הקדוש רבי מרדכי מראחמסטריוקא זיע"א ובעת שנסתלק הגיע בנו הרב הקדוש רבי פנחס מאוסטילא זיע"א לדרך הקדש ונטל עמו כמה ירושות וביניהם גחלת זו ועד שנות הוצעם היתה ברשותו.

והנה חס ושלום לומר שהרבי רבי זושא זיע"א בקש ליאשו ולרחקו חס ושלום, אלא שבזה שאמר לו שפכנכול אין לו תקנה למרות שיר השם יתברך פתחה לקבל שבים הביא בו רצון וכן לפתח שערי תשובה. וזו היתה גם העבודה של אבי אדוני זקני הרב הקדוש רבי דוד זיע"א במדת נצח שבנצח [איבער רייסין]. לנצח הכל.

אמונה פשוטה בכח התשובה

וזהו הענין שצריך אמונה פשוטה בכח התשובה, ואמונה זו היא שהאדם לא יעמיק מחשבתו מדאי הרבה להבין על פי שכלו איך תועיל לו התשובה, אלא יאמין באמונה פשוטה ויקבל את הדברים כהיותם, שתשובה מועלת על הכל.

והרמז לזה במה שדרשו חז"ל (איכה רבי פתיחתא ב) הלואי אתי עזבו ותורתו שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מתזרין למוטב. שהלואי אותי עזבו הינו לכל יחשבו מדאי הרבה [נישט אריין טראכטען] אם המצות שמקיימים יתקבלו לפני השם יתברך, שהרי יש בידם חטא, אלא "תורתו שמרו" שיעשו המצות כהיותם, באמונה פשוטה, ומאור זה יחזירם למוטב.

ויסוד דברים אלו איתא בספר הקדוש באר מים חיים (פרשת שופטים ד"ה תמים תהיה) שמה שהאדם נעשה פחות בעיני עצמו, זה מעצת הוצר הרע המגביה לבו רק בעיני דעלמא, וכשמגיע לעניני דשמיא מפחית בעיניו את ערך מעשיו, אף האמת שהשם יתברך חפץ בעבודתו השלמה של כל יחיד, ולכן נתן התורה לכלל ישראל ולא רק ליחידים.

וכתב שם עוד, שאין לאדם להיות נשמע כלל לפתווי הוצר האלו שכל מצותיו הם בלא דחילו ורחימו, ובפרט שעדין לא עשה תשובה על עונותיו. אלא על האדם להכין עצמו לעשות הכל בכונה בתכלית השלמות ובאהבה ויראה עד היכן שירד מגעת. ולגבי החלק שנגחסר לו מחמת שעדין לא תקן הכל כראוי, לכך יש את כח הצדיקים, שפאשר האדם דבק בהם ומקשר עצמו בהם, נכלל בכחם הגדול ועל ידי זה מעלים את כל מעשיו אל השלמות, עין שם בארץ, ודבריו הקדושים המה יסוד גדול:

עבודת היום

פתגמי אוריתא

רבי מרדכי ישכר בער מפייסטבורג זיע"א

הבכיה דיקא היא מעקרי עבודת היום

בתפלת המוספין בסדר עבודת כהן גדול ביום הכפורים, מצינו שתקנו הנסח 'הוא פורש ובוכה, והם פורשים ובוכים', לכאורה צריך באור, דזה משמע שזהו סדר מסדרי העבודה, שהיו בוכים, ולכאורה הגם שכן היה בפעל כדמצינו במשנה, מפל מקום אין לומר שזהו סדר העבודה, ומדתקנו לאמרו בנסח סדר העבודה, נראה דהנה חלק מעבודת היום, וצריך באור.

ויש לומר דבנדאי הבכיה דיקא היא מעקרי ענינו של יום, ובאור הענין, דבמשך ימות השנה מצויה הנשמה במאסר הגוף, ואף שחפצה מאד להתקרב ליוצרה ולהתדבק בו, אין לה היכלת, ולא זו בלבד אלא מרב טמיעתה בגוף והשתעבודותה אליו, מה שנטמעה בגוף ונשתעבדה אליו, אין לה אפלו היכלת לככות על צערה.

אמנם בעבור זה גופא נתן לנו השם יתברך יום קדוש זה, שבו אנו דומים למלאכי השרת, שנוכל לזכך ולצרף מעשינו שיהיו כדמיון מלאכי השרת, וביום זה אין שליטת השטן כלל, וממילא זוכה

הנשמה ביום זה לככות על מצבה השפל, לפי שיוצאת קצת ממאסר הגוף, ויש לה היכלת לככות ליוצרה אשר היא חפצה כל כך בקרבתו.

ולכן הגם שבנדאי לא יתכן לצוות לאדם לככות ביום הקדוש, מפל מקום העבודה ביום הכפורים צריכה להיות באופן זה, אשר מעצמו תביא את האדם לידי בכי, והעובד את השם יתברך ביום הכפורים ועבודתו לא הביאתו לידי בכיה, הרי הוא כמחסר עבודה שפנאא החסיר בעבודתו של יום, ושפיר אם כן הנה הבכי חלק מעבודת היום:

נעילה

שארית מנחם

רבי מנחם מענדל זיע"א

דגע אחר אעלה בקרבך וכליתיד' - קבלת על מלכות שמים בנעילה והעסק בעשיית הסכה לאחר מכן

תפלת נעילה מסיימים באמירת שמע ישראל וגו' קבלת על מלכות שמים, ואחר כך תקף ומיד עושים הכנה למצות החג כמבאר בשלחן ערוך, וזה שגורמו בקרא רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיד' (שמות לג ח), הינו רגע 'אחד' של קבלת אחדותו יתברך בשמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואחר כך תקף 'אעלה' ראשי תבות א'תרוג ל'ולב ה'ידס צ'רבה מצות החג, ואחר כך 'וכליתיד' מלשון 'בלתה נפשי' (תהלים פד א), והינו בשמיני עצרת בזמן יחודא שלים:

מוצאי יום הקדוש

קדשת מרדכי

רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

כמוצאי יום הקדוש בו נמחלו לכלם העונות כל ישראל שוים במעלה

תמיד במוצאי יום הכפורים בעת עריכת השלחן היה בשמחה גדולה, והיה אומר בשם זקנו הרב הקדוש רבי דוד מלעלוב זיע"א שפשהיה ילד למדו המלמד, כששני יודיים (הינו האות י) וגם מלשון יהודים) ביחד בשהו זה שם השם, וכשאחד מעל לשני זה הפסק (כמו בכל סוף פסוק יש שני נקודות: לאות הפסק). והיה מוסיף, שפעת במוצאי יום הכפורים כל היהודים שוים ואין אחד יכול להחזיק עצמו גבוה מחברו כי היה מחילת עונות כללם.

• לשונות של אור •

יתברך שמו, נתגלה עליהם הרצון העליון ונמשך עד יום הכפורים הבא וכו', וכפי הבחינה שהמשיכו ביום הכפורים זה, כפי ערך נמשך על כל השנה חיות, רק שלא יקלקלו (פרשת בשלה עה"פ וישב הים):

ודוי

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

אם לא היו ישראל חוטאים מהיכן היה הקב"ה לוקח כזה 'אשמנו'

הרה"ק רבי דוד פורקס ו"ל ראה את החזן מזסלב ו"ל כשהיה מנגן את הודוים, אמר: רבוננו של עולם, לו לא היו חוטאים עם ישראל איפה היית לוקח את זיסן אשמנו.

עבודת כהן גדול

פרי צדיק

רבי צדוק מלובלין זיע"א

'אישי כהן גדול' מלשון אש

ומטעם זה נקרא הכהן גדול בכל סדר היום 'אישי כהן גדול', שהוא מלשון אש. שאז היה הכהן גדול אש אכלה אש נשמתא בלא גופא:

נעילה

אזור אליהו

רבי אליהו מנויסקיט זיע"א

התקיעה בעת נעילה - לקבע בתוככי הלב בחזק את מסירות נפשנו

והנה ביום הכפורים שכל אחד ואחד נוטה אחר השם יתברך, ובפרט בשעת נעילה בשעה שאומרים שמע ישראל במסירות הנפש, לכן תוקעין תקיעה - בכרי שישאר זאת בלבנו תמיד בכחינת 'התקעתי ותר במקום נאמן':

עינים והתעוררות תשובה לכל אחד

כידוע המנהג בכל ישראל שבדרך יום הכפורים סמוך לעת ערב אפלו פחותי ערך מעוררים למאד במסירות נפש לה' בתשובה, כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחמור ואז נפקחו עיני אדם ורואה האיד סר מן הדרך הישר:

יום הקדוש

בני ישיב

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

'יום כפור' מכנה 'יום הקדוש' להורות על היותו נעלם ונסתר

והנה תמצא גם בתורה שבצל פה המסכתא המדברת מענין מצות היום לא נקרא שמה על שם היום יום הכפורים [כאיןך שבת, פסחים, ראש השנה, סנה] רק נקרא 'יומא', להורות קדשת היום הוא ממקום נעלם ראוי להסתירו, על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות באיזה דברים, רק כשמזכירין מענינו לאיזה הצטרכות קוראים אותו סתם 'יום הקדוש', ודי בזה למשכיל:

מחשבת נחום

רבי מנחם נחום מקנטקוזה זיע"א

מדרגת האדם ביום הכפורים נכנית מהכסופין והרהורי התשובה של כל השנה

אמר בשם אביו ו"ל (רבי פנחס מקנטקוזה זיע"א) כי מהרהורי תשובה שיש לאיש ישראל בכל השנה, מזה נעשה היום כפורים שלו, וכפי מדרגת הרהורי תשובה שלו בכל השנה כך הוא מדרגתו ביום הכפורים:

שימח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

קדשת יום הכפורים נמשכת על האדם עד יום הכפורים של שנה הבאה

מה שמענין עצמם ביום הכפורים לכבודו

והוסיף שזה הענין שקורים ליום שלמחרת יום הכפורים 'גאט'ס נאמען', כמובא בספרים הקדושים, כי היהודים עומדים בשנה זה שם השם, ולכן לא שולטים עונות בימים האלה שבין יום כפור לסכות, ולא כן כשמגיע חג הסכות וכל אחד מכין את עצמו בענין ובמדרגה אחרת מחברו ברוחניות, וכן בארבעת המינים לזה יש יותר זפה ולזה פחות, ומתחיל ענין ההתנשאות שמחזיקים את עצמם אחד גבוה מהשני, אז שולטין בהן עונות. וזה הענין שדרשו חז"ל על הפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון, 'ראשון' לחשבון עונות, כי ההתנשאות והגאות הם המביאים לחשבון עונות, והבן:

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזוטטקא זיע"א

משמים משיבים לעם ישראל כמוצאי היום הקדוש 'שנה טובה ומברכת'

בדרך צחות: דרך העולם כשאחד אומר לחברו 'אגוטען טאג' (יום טוב), עונה לו חברו 'אגוט יאהר' (שנה טובה). על אחת כמה וכמה השם יתברך שהוא מקור החסד והרחמים, שאפשר בני ישראל נותנים לו 'יום טוב' אחד בשנה, שהוא יום הכפורים, שעליו אומר התנא רבי אליהו 'ימים יצרו ולו אחד בהם' זה יום הכפורים, בנדאי שאחר שכל ישראל ערכו יום אחד נפלא עבורו יתברך, שהוא יענה לנו עבור זה ויתן לנו 'אגוט גבענטשט יאהר':

• לשונות של אור •

ערב יום כפור

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

מעלת המחילה שביים זה גורמת לפקחת

אוצרות גאוני הדורות

כדאיתא בגמרא (קידושין ל:) כראתי יצר הרע כראתי תכלין, ולכך יעסק בתורה תכלה, שאז נטהר מחשבתו ונתבטל מחשבת יצר הרע, ואז תפולל אחר כך בכונה.

ונראה לי דזה קרמו האזינו השמים העליונים וארכבה, וגם תשמע הארץ העליונה. או בפשוטה דאמרין המתפלל יתפלל בהכנעה, עיניו למטה ולבו

לכל ישראל, בא עתה להזהיר להם על עמוד התפלה, והנה מצינ בגמרא ברכות (לא:) לעולם יעמד אדם לתפלה לאחר דברי תורה, ורב אמי ורב אסי אף על גב דהוי להו תליסר בית כנישתא, לא הוי מצלי אלא ביני עמודי היכא דהוי גרסי (שם ה.). והנה הטעם הפשוט, כי התורה מבטלת מחשבות זרות ורעות של היצר הרע,

האזינו השמים וארכבה ותשמע הארץ אמרי פי יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם עלי דשא וכרכיבים עלי עשב (לב א-ב)

איל המלואים

רבי יהודה ארנה ליע קרא וצ"ל למוד התורה קדם התפלה מועיל לכטל מחשבות זרות

לאחר שסיים משה עמוד התורה שלמד

את כל התורה, הרי שאתם נחשבים 'בנים' לה' והאב פסול להעיד על בנו, אף כפאָשר תקימו את התורה כלה, מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמיכם, ואז יכול אני להעיד עליכם כדי שתקבלו את שכרכם.

(באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וכפר אדמתו עמו (לב מג)

בית אהרן

רבי אהרן רייזמאן זצ"ל

כשישראל יורדים עד לתכלית השפלות מגביהם הקב"ה למעלה

נראה לי הפונה, שפשישראל הם בשפלות גדול ושחים עד לעפר, אז השי"ת מרחם עליהם ומגביה אותם למעלה, עד אני אמית ואחיה. וכך אמר וכפר אדמתו, כשהם בשפלות עד אדמה, אז השי"ת מכפר להם לעמו, וכך יהיה בשפלות קדם הגאולה האחרונה, ואחר כך יהיו נקראים עמו.

מעלת עשרת ימי תשובה

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

בגן הרוחני של האדם בעשרת ימי תשובה

שחת לו לא בניו מומם דוד עקש ופתלתל (לב ה). נראה לי בס"ד הפונה, אף על פי שהאדם קלקל והשחית כל השנה בעונות, עם כל זה נתן לו בסוף השנה ימי רצון, הם ימי חדש אלול לשוב בהם. ולא עוד, אלא חבר עמיהם עשרה ימים מראשית שנה החדשה הבאים אחריהם, כדי שיצטרפו לארבעים יום וארבעים לילה, כנגד ארבעים יום וארבעים לילה שעלה משה רבנו ע"ה למרום והביא לוחות שניות ונסלח לישראל.

וזה שאמר שחת, אף על פי שהאדם שחת גופו ונפשו בעונותיו כל השנה כלה, עם כל זה לו לא למפרע אלול, בניו בו יהיה בגן שלו, שיבנה מה שקלקל והשחית, על דרך מה שאמר רז"ל (ברכות דו). אל תקרי בניך אלא בוניך, וזהו לו לא אותיות אלול, יהיו בניו בגן שלו.

ולא עוד אלא צרף עם שלשים יום אלו של אלול עוד עשרה ימים של ראשית השנה החדשה, כדי להשלים אותם לארבעים לילה וארבעים יום, וזה נרמז בתבת מומם, שהוא מ' ומ"ם. וכנגד ארבעים של לילה דיש בה שנה על כל פנים נקוט מ' בלא מלוי, וכנגד ארבעים של יום שהם

של ישראל, אזי לא היתה טענה על ישראל שגמלו רעה עם ה'. ויש להבין מהו טעמו של דבר.

ויובן בהקדים את המדרש (ילקוט"ש הושע רמז תקלב) עה"פ "שובה ישראל עד

ה' אליהי כי כשלת בעונך" (הושע יד, ב) אומרים ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אם אנו עושים תשובה מי מעיד עלינו, אמר להם הקב"ה, לרעה נעשיתי לכם עד שנאמר "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים" (מלאכי ג, ה), ולטובה איני נעשה לכם עד? הוי "שובה ישראל עד (עד) ה' אליהי". ויש להבין, מה ק"ו הוא זה.

ונראה לכאור בהקדים את דברי המדרש (ויק"ר לה, ז) עה"פ "אם בקחתי

תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם" (ויקרא כו, א) 'אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו עשיתם עצמכם'.

והקשה רבי שלמה אלגאזי בספרו 'אהבת

עולם' (דרוש א' למעלת התורה), איזה תועלת יוצאת ממה שה' מעלה על ישראל שהם עשו את עצמם. ותרוץ ע"פ המבאר בגמ' ע"ז (ג), שלעתיד לבוא, כפאָשר ירצה הקב"ה לתת שכר לישראל על שעסקו בתורה, יתקנאו בהם אמות העולם ויטענו, רבש"ע, ישראל שקבלו את התורה, היכן קימוה. אמר להם הקב"ה, אני מעיד בהם שקימו את התורה כלה. אומרים לפניו, רבש"ע, כלום יש אב שמעיד על בנו, ומעתה מאחר וישראל מקימים את כל התורה כלה מעלה עליהם ה' כאלו הם עשו את עצמם, וא"כ אין לישראל כבניו. ולכן, יכול ה' להעיד עליהם שקימו את התורה ולתת להם שכר.

ומעתה, זהו שאמר המדרש 'אם לרעה' כפאָשר אין אתם עושים את רצוני, נעשיתי לכם עד, שנאמר "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד ממהר במכשפים ובמנאפים", למרות שאתם בני ואב פסול להעיד על בנו, א"כ ק"ו שפאָשר אתם עושים את רצוני, שמעלה אני עליכם כאלו אתם עשיתם את עצמיכם ואין אני פסול להעיד עליכם, שודאי אעיד עליכם שקימתם את התורה ותקבלו את שכרכם.

ובזה יובן פונת הפתוב "הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם", כלומר אם לא תקימו את התורה בשלמות, אזי לעתיד לבא כפאָשר תרצו לקבל שכר על המצות שקימתם, יעלה על דעתכם שה' יעיד עליכם שקימתם את המצות, לזה אומר הפתוב "הלוא הוא אביך קנף הוא עשף ויכננך", כלומר מאחר שלא קימתם

לשמים, לזה אמר 'האזינו וגו' הארץ כנודע ליודעי חן, ישמעו ויקבלו תפלתה. אך אימתי יקבל תפלתה, לזה אמר כשיהיה מתחלה יערף כמטר לקחי, ו'לקחי' פרושו למוד התורה, כי התורה נקראת לקח טוב, ואז תכף אחר למוד התורה תזל כטל אמרתי, אהיה מתפלל ככונה, וגם תעלה התפלה למעלה כטל העולה, ויעשה פעלתה כמו השעירים.

יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי (לב ב)

אהבת חסד

רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל

התפשטות חכמת התורה וקדשתה על ידי עמל וגייעת התורה

כי עקר השדה עשוי לחרש ולזרע בה ותצמיח, וגודרין סביבה שלא יעלו בה בהמות ותיתו יער, ויכלו כל מה שבתוכה. אבל כשהוא עצל לחרש ולזרע, היא מעלה מאליה קוצים וברקנים, ולכסוף נהרס הגדר גם כן, אשר אף אם ירצה אחר כך לעקר הקוצים ולזרע בה כראוי, גם כן ללא תועלת יהיה, עד שיגדרנה מתדש.

כן האדם, צריך להיות לו זריזות לתורה ללמד בכל יום יום כפי כחו, וכן כהאי גונא להזדרז עצמו לתשובה ומעשים טובים תמיד בכל כחו, ואז תוציא הנפש כל מה שיש בכחה, בין לענין שיתרבה כח קדשתה וחקמתה יותר ויותר, ובין שתהיה גדולה ממילא בכל המדות טובות.

כי השם יתברך הטביע בנשמה הקדושה אשר שם באדם, שתוכל להתרבות כמו הזריעה שבארץ, שיש בכחה להתרבות הרבה יותר מבתחילה, אף כמו ששם צריך שיחול על הזריעה מתחלה כח השל והמטר, ואז תוציא הזריעה כל מה שיש בכחה, כן בנפש צריך שיופיע עליה אור חכמת התורה וקדשתה, וכפי ערף ההופעה, כן יצא כח חכמתה וקדשתה, וזהו שפתוב יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי. (פרק יא)

הלה' תגמלו זאת עם נבל ולא חכם הלוא הוא אביך קנף הוא עשף ויכננך (לב ו)

מצא חיים

רבי חיים נסים רפאל מוצירי זצ"ל

כשישראל מקומים את כל התורה אז ה' יכול להעיד עליהם שקימוה

הנה, מלשון הפסוק "הלוא הוא אביך", משמע, שאלו ה' לא היה אביהם

אדרבה הוא נמצא מקדם לעורר לבנו לתשובה.

ולכן אם אדם יתן ללבו, ירגיש בלבו תמיד בעשרה ימים אלו רוח התעוררות לתשובה ויראת ה', אף שמפליג לדברים אחרים מכל מקום לבו דופק לתשובה, והוא פי הקב"ה מעורר אותנו בימים אלה לתשובה בלי הנזה דלמשה, ואם כן איפה כי ה' חפץ בנו וקורא אותנו לעבודתו ולתשובתו, איך נעבר רגע אחד ח"ו לבטלה.

תקון כל ימות השנה

והעקר כי ז' ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים הם נגד ז' ימי שבוע, ובכל יום יעשה תשובה על אותו יום. דרך משל, ביום ראשון יעשה תשובה על כל מה שחטא כל ימיו ביום ראשון, וכן ביום ב', וכן כל ז' ימים, ויזה מתקן כל ימיו. (דרוש א')

דרושי הצל"ח

רבי יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל

שערי רחמים פתוחים לקבל אף תשובה מיראה

דרשו ה' בהמצאו קראה בהיותו קרוב. יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתי וישב אל ה' וירחמיהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח (ישעיה נה ט-ו). הנה מה שפסוק השוגג מן העגש הוא רק מצד מדת הרחמים, אבל מצד מדת הדין הנפש החוטאת היא תמות (יחזקאל יח ד), וחטא הינו שוגג, ולפי זה תשובה מיראה אינו מועיל רק מצד מדת הרחמים, שהרי זדונות נעשו כשגגות, אבל תשובה מאהבה שזדונות נעשו כזכויות מועיל אף מצד מדת הדין, כיון שלא נשאר רשם חטא כלל.

אך האדם בחטאו נשפקע בקלפה, והטמאה גוברת עליו, ואי אפשר להנתק בבת אחת לגמרי, וצריך להפדר מעט מעט, ומתחלה צריך לשוב מיראה, ואחר שנגחלש היצר הרע שוב יכול לשוב מאהבה, ומתוך שלא לשמה בא לידי לשמה. והנה הימים הללו שערי רחמים פתוחים, וימין ה' פשוטה לקבל שבים, ומועיל תשובה גם מיראה [וכו'].

וכזה נבוא לפרוש הפסוק 'דרשו ה' וגו', הנה השב מיראה זדונות נעשו כשגגות, והנה נחזי אנו מה הפרש יש בין מזיד לשוגג, המעשה שנה ביניהם, ואין הבדל ביניהן רק המחשבה, ואמר

כן הקבעו לו ימים אלו הבאים לקראת היום הגדול שכל ישראל נעשו אגדה אחת, ואז גם תשובת היחיד מקבלת, בהיות שהקב"ה מתקרב יותר בימים אלו, זה שאמר דרשו ה' בהמצאו קראה בהיותו קרוב'.

פסוק מזוקק

רבי יאשיהו פינטו זצ"ל

תוספת סליחה לרבים שאף על פי ששבים מיראה נעשים זדונותיהם כזכויות

דרשו ה' בהמצאו, שחז"ל דרשו (ר"ה יח). בנחיד אימת, בעשרת ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. וקשיא לי כיון שמדבר בנחיד למה אמר 'דרשו' שהוא לשון רבים. ועוד קשה שיצא מדבר בלשון יחיד יעזב רשע דרכו, ואחר כך אמר 'ואל אלהינו' לשון רבים, ולא רישיה ספיה.

ונראה לי, שידוע הוא שהתשובה מיראה זדונות נעשות כשגגות, בא הנביא לומר שכשם שעשרת ימים אלו מועילים ליחיד, גם כן הם מועילים לרבים, שאף על פי שבכל השנה קוראים אל ה' והוא יענם, כדכתיב (דברים ד ט) 'פה' אלהינו בכל קראנו אליו, מכל מקום 'דרשו ה' אתם הרבים' בהמצאו, בעשרת ימי תשובה שהוא מצוי ליחיד וקרוב אליו שיעזב רשע דרכו וישוב אל ה' וירחמיהו מיד בימים הללו, גם לרבים יש תועלת באותם הימים שהוא אלהינו, שאם יקראו הרבים בימים האלה ירבה לסלח, שאף על פי שהתשובה היא מיראה שהזדונות נעשות כשגגות, עכשו בימים האלה ירבה לסלח סליחה מרבה שיהיו נעשות הזדונות זכויות, אף על פי שאינה תשובה של אהבה אלא מיראה, וזו היא תוספת הסליחה מצד אלו הימים.

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

התעוררות מרומם לשוב בתשובה

והנה כבר אמרנו בפרוש הקדום, כי ראש השנה הוא כל שנה התחלת הבריאה, ואמרינו היום הרת עולם, ואם כן בעשרת ימי תשובה מעורר אותנו בתשובה בלי התעוררות דלמשה כלל, רק הוא מעורר אותנו פעין מעשה בראשית שהיה כטל לישראל, וזהו 'דרשו ה' בהמצאו', שהוא ממציא עצמו לנו טרם קראנו אליו, רק

שלמים נקיש מ"ם מלאה. וכל זה החסד עשה השי"ת לאדם, עם כל זה תראה שיש דור עקש ופתלתל גם בימים אלו, שאין חוזרים בתשובה כראוי.

עץ הדעת טוב

רבי חיים וויטאל זצ"ל

הבינונים נכתבים לחיים באותו יום ששבו בתשובה

הענין הוא, כי הצדיקים גמורים או הרשעים גמורים כתיבתם וחתמתם היא ביום ראש השנה בלבד כנזכר בזה המאמר, אבל הבינונים בכל יום יום שבאותם עשרת ימי תשובה תלויין ועומדין, ואם יזכו מעשיהם ויכריעו כף זכותם באיזה יום מהם, אז נכתבין לחיים בו ביום, כי לכן תקנו בכל עשרת ימי תשובה לומר 'זכרנו וכו' כתבנו בספר חיים, אבל החתימה ממתינין עד יום הכפורים, אם עדין עומד בתשובתו נחתמין ביום הכפורים לחיים, ואם חוזר בו וכו'.

מה שאין כן באותם שכבר נמצאו ביום הראשון של עשרת ימי תשובה צדיקים גמורים, שנכתבין וגם נחתמין לאלתר בו ביום. אבל אותם שלא היו צדיקים ביום ראש השנה, תלויין על עשרת ימי תשובה, ואף על פי שבאמצעם שב בתשובה די לו בשכתב אז לחיים, אבל החתימה נמשכת עד יום הכפורים. (דרוש לתשובה)

עוללות אפרים

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל

החולץ בתורת ה' בכל עשרת ימי התשובה נעשה מחוק לירא ה'

אמרו רבותינו ז"ל (ר"ה יח) שעשרת ימי תשובה אלו נתיחדו ליחידים ודקא, אמנם תשובת הרבים מועלת בכל קראנו אליו, וזה מיום שמעו קול השופר המחריד הלכבות ומזרו אל התשובה, באתה התורה לקבץ להם עשרה ימים אלו לנסותם כם הלכו בתורת ה' בעשרה ימים אלו, כי בעשר הוי חזקה, כמו אברהם שנתנסה בעשרה נסיונות, ובעשירי נאמר (בראשית כב יב) 'כי עתה ירא אלהים אתה', ודקא עתה ולא לפני, כף עשרה ימים אלו מוכנים להביאם בנסיון כאמור.

ודקא ליחיד שכבר פרש מן הצבור הוכנו ימים אלו, כי אם היה בכלל הצבור בודאי היתה תשובתו מקבלת, אף לפי ששגה באולתו ופרש מכלם על

שעתה הזמן גרמא ושערי רחמים פתוחים. **אמנם** אין זה העקר הפונה אלא להפרידו מעט מעט מן הקלפה, אבל אחר כך יעשה תשובה עקרית שישוּב מאהבה, באפן ואל אלהינו כי ירבה לסלוח, שגם מצד מדת הדין תתקבל תשובתו, כי לא ישאר אפלו שוגג. (דרוש א)

אפשר לו לשוב תכף מאהבה, עם כל זה בימים הללו גם תשובה מיראה מתקבלת. **וזה** שאמר (ישעיה נה ז) 'יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו', דהינו שעושה תשובה מיראה ונשאר שוגג, ונמצא שלא הסיר בתשובתו אלא 'און מחשבתיו', עם כל זה וישב אל ה', דהינו מדת הרחמים,

הפסוק 'דרשו ה' בהמצאו' דהינו בעשרת ימי תשובה, שאז ה' נמצא וקרוב לקוראיו. **והיתור** מזה מלמד היתור, שאפלו נגזר דינו יכול לקרע הגזר דין, אלא אפלו עדין לא נגזר דינו, מכל מקום היתור שמי שנשתקע בחטא ומלכלך בעון, שרשעים יצר הרע שופטם (ברכות א:), ואי

מעשי צדיקים

שאל את רבו, היכן מרמז בפרשת 'האזינו' השם 'אבנר' והרמב"ו השיבו על אתר, בשירת 'האזינו' נאמר, 'אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם', תו דעתך שכל אות שלישית בפסוק זה מצטרפות לשם 'אבנר'.

המלים נעתקו מפי המשמך לשמע דברי הרמב"ו, בלבו התעוררו הרהורי תרטה על חטאיו ומתוך נקיפת הלב קרא לפתע בקול בכי, כלום יש תרופה למה שעוללתי לנפשי עד היום, השיב לו הרמב"ו, "גורלך טמון בדברי הכתוב שבו מרמז שמך".

בלא אמר ודברים נפרד המשמך מרבו הדגול שעורר מהפך בלבו, לימים ספרו עליו הבריות שבאותו יום הפליג יחידי מן החוף בספינה קטנה בלא מפרשים ובלא משוטטים, ונקבותיו לא נודעו לאיש מאז והלאה. (ילקוט ראובני)

כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה (לב נח) **ספר** ר' חיים קויפמאן, אבי ע"ה התפרנס כאופה בעיר לאשצוב, בבקרת שערך פקיד העיריה שהיו שונאי ישראל במאפיתו, מצאו עלה לסגר אותה בטענה שהגג אינו גבוה כראוי והם חוששים פן תפרץ במקום דלקה, ולא הרשו להמשיך לאפות במקום.

משראתה כי נשבר מטה לחמם, הודיעה אמי לאבי שהיא תסע בעצמה אל הרה"ק **רבי אהרן מבעלזא** זיע"א להזכיר את צרתם, היא ידעה היטב שאם הוא יסע לבעלזא לא יפעל אצל הרבי מאומה, כי הוא לא יפציר בו.

קמה האשה ונסעה לבעלזא, שם המתינה מספר ימים להכנס אל הרבי, בדיוק כאשר הגיע זמנה להכנס, הפסיק הרבי מקריאת הפתקאות משום שהגיע זמן מנוחה, אך אמי שהיתה חלושה והמתינה

בלילה בחדרי יושב וקורא, ונבהלתי גם בפעם הזאת.

עמדת רועד ואביט אליו, והנה לפתע אין רועה ואין צאן, הלכתי לדרך ונכנסתי ליער גדול, ולא יכלתי לצאת מן היער כל היום, פעם הלכתי בדרך זה ופעם בדרך זה, עד לעת ערב מצאתי רועה אחד שהראני את הדרך הישרה. שבח לקל שפדה נפשי מכל צרה, ומצוה לפרסמו למלמדים וסופרים. (סידור קול יעקב)

אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם (לב נה) **ספר** הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א, בין תלמידיו הרבים של **הרמב"ן** זצ"ל היה אחד בשם אבנר, שהצטין בכל אשר למד, אך למגנת לבו של הרמב"ן יצא הבחור לתרבות רעה ואף המיר את דתו, בשאיפתו לזכות במשרה רמה מטעם המלכות.

לימים כאשר הזדמן המשמך ביחידות עם רבו הדגול שרכש לו בנעוריו כבוד והערצה, שאלו הרמב"ן מההביאו לסטות מדרך הישר שבה חנף מנעוריו, והסורר השיב, "שמעתי מפי הרב שבשירת 'האזינו' מרמז שמו של כל אדם והקורות הצפויות לו בחיים.

אותה שעה אמרתי בלבי כי אין שחר לדברי הרב, כיון שהתחלתי להרהר אחר הדברים ששמעתי מרבותי, גלשתי במורד יותר ויותר עד שהגעתי להמרת הדת".

אמר לו הרמב"ו, "אני דבק בכל מה שהוריתי ודרשתי באזני תלמידי, גם הדברים שהשמעתי על שירת 'האזינו' נכונים כאור היום".

דברי הנמרצים של הרמב"ו הרשימו את המשמך, לאחר רגע של הרהור

יערף במטר לקחי תזל כטל אמרתי בטעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב (לב ב)

מספר בסוף סדור קול יעקב מהקדוש המקבל **רבי יעקב קאפיל** זיע"א בעל **שערי גן עדן**, (אחר הקפות שמחת תורה).

"אני דוד בר' יוסף בדידי הנה עובדא, פעם אחת כתבתי ספר והתעכבתי בכתיבתו עד קריאת הגבר, אז קמתי מכתובתו אחר שסימתי את הפסוק (ישעיה יג טא) 'ושעירים ירקדו שם', והלכתי לישן.

למחרת קמתי למלאכתי בכתיבת הספר שעתים קדם עלות השחר, פתחתי חדר, והנה איש יושב על כסאי ובידו ספר והיה קורא בו, והאיש מפחיד ונורא מאד, פניו כגחלי אש, שערוותיו מאירות כזהב, ועיניו בולטות לחוץ.

נשראתי אותו נבהלתי ונתתעתי, הודי נהפך עלי למשחית, וכמעט פרחה נשמת, אז פתח פיו קראני בשמי ואמר לי, "נבל, דע שלא כדון עשית שעמדת מן הספר וסימת בפסוק 'ושעירים ירקדו שם'.

מזיק אני ושומו ד'פים, כי אני ממתין על הדפים ובכל עת שהמלמדים או הסופרים מסימים בספר בפסוק רע, אני מוכן להזיק, עתה באתי להזיקך, אבל אשא פניך בפעם הזאת כי שמעתי אומרים עליך טובות בפמליא של מעלה בעשרת ימי תשובה.

אבל, השבע לי שלא תכתב אפלו אות אחת מכאן ועד שבועות, ובכן אלך לדרך. כן עשיתי וקימתי נדרי, שלא כתבתי דבר גדול או קטן עד שבועות, אחר זאת הלך לדרך ואיננו.

אחר שהאיר היום, אתרמי מילתא שהיה לי עסק והצרכתי לצאת לדרך, בלכתי פגעתי ברועה צאן הנשען על מקלו, הפרתי שהוא האיש הנראה אלי

מספר ימים, נכנסה לרבנית וספרה את צערה.

התרגשה הרבנית מאשר ספרה אמי ושאלה את הרבי מדוע אינו לוקח פתקא מאשה זו, "בניך יש להם ממה להתפרנס, אמנם בניה, אין להם ממה להתפרנס כרגע".

אמר לה הרבי, "הלא צריך אני להתפלל מנחה", אף הרבנית בשלה, "לא אזוז מכאן עד שתקח את הפתקא מאשה זו". פנה הרבי לגבאי ר' אהרן והושע ואמר, "ראה נא ראה שאינה נותנת לי להתפלל".

רחם עליה ר' אהרן והושע ואמר לרבי, "הרבנית התעקשה, אם כן יטל הרבי את הפתקא", הרבי נענה לבקשה וקרא את הפתקא, אחר ברך אותה ואמר,

"הרי גוי סגר את בית המאפה, גוי אומר היום כף ולמחר אחרת".

אחר הוסיף והורה לה שתטל עונה וצלוחית יין שרף, ותביאם למושל המחוז המתגורר בטאמאשוב. הדבר היה תמוה, שכן הגם שהעיר לאשצוב הסמוכה לטאמאשוב, לא היה שיה דבר זה למושל של טאמאשוב, כי אם לעירית לאשצוב.

בעיר בעלז התגורר אדם בשם שלינגר שהיה מידד עם מושל מחוז טאמאשוב, אמי הלכה אליו ואמרה שהרבי מבועלזא שלח אותה אליו, שהוא ישלח את העונה והי"ש למושל. הגם שהרבי לא אמר שאותו שלינגר ביא, כף היא אמרה לו.

כאשר שמע מר שלינגר את דבריה, היתה

לשחוק בעיניו ואמר, "הרי לשחוק יהיה לשלח אליו עונה, וכי הוא צריך עונה, הרי יש לו שומרים מצד אחד וכלבים מצד שני", לבסוף רחם עליה ואמר, "אספר למושל את בקשתך".

התקשר האיש בטלפון מבועלזא למושל, וספר בשחוק כל המעשה כשהוא שוחק בטלפון, "הראבין מבועלזא אמר לאשה שתביא אליך עונה וי"ש, משום שסגרו בעיר לאשצוב את בית המאפה שלה".

לפליאהו הגיב המושל, "אני רוצה לראות את האשה עם העונה והי"ש", היא מהרה לעשות זאת, אף עוד לפני שהגיעה אליו, כבר התקשר המושל ללאשצוב ופקד שיפתחו על אתר את בית המאפה של בעלה. (סיח זקנים)

ליום כפור

הספר הקדוש ברית מנוחה

ספר הצדיק מוואדיסלאב. לאחר מעשי צדקה רבים, השתרגו על צארי הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א חובות גדולים שהציקוהו והפריעוהו מעבודתו הקדושה, בעת שישב במחצת תלמידיו עמד ואמר, "מי שיקבל על עצמו פעת לשלם כל חובותי, אבטיחנו חלק במחצתי לעולם הבא".

התלמידים השתוקקו לזכות בהבטחה זו, אף לא היה בידם את הסכום העצום, בקצה השלחן ישב איש נגיד ושוע אכל פשוט ביותר, כשמעו הבטחה היוצאת מפי הרבי התקרב מיד ואמר, "אני מקבל עלי לשלם חובותיו של הרבי, כדי שאזכה לחלק עולם הבא".

בשמע הרבי את הדברים וכראותו פני האיש, לא היה לרוחו שאיש זה יהיה שכנו בעולם הבא ויען אותו ויאמר, "לא עליך היתה פונתי, רק לחברי", כף היה דרכו לקרא לתלמידיו.

אבל האיש התעקש וטען, "הרבי אמר סתם ולא הוציא אותי מן הפלל", אף לאחר שהרבי נסה להסבירו שאין זה לטובתו כי לא ימצא קורת רוח במקום כזה, הוא באחת ומי ושיבנו, הרבי הבטיח בפרוש.

באין בררה נסה הרבי לפתותו בדברים ואמר, "אבטיח לך תמורת זה אריכות ימים", אבל הוא סרב ואמר, "אני רוצה

רק מה שהרבי הבטיח מלכתחלה", הרבי הציע להבטיח עשירות עד סוף כל הדורות, והוא עודנו מסרב.

נסה להבטיח לו בנים כשרים, גוטע קינדער, ברם הוא מאן גם בזה, אמר לו הרבי, "אם כן אפוא אבטיח לך שלוש אלה ביחד, אריכות ימים עשירות ויבנים טובים", אבל הוא באחת, "רק מה שהרבי הבטיח מקדם". כראות הרבי כי הוא מתעקש נענה ואמר, "אם כף אני מסכים, אף עליך לקבל שלש תנאים", ויען ויאמר, "מסכים אנכי לכל אשר יאמר הרבי".

אמר לו הרבי, "הלא עדין לא שמעת לדברי התנאים כי קשים הם מאד, יאבד ממך כל מה שיש לך, עשר ונקסים, וכל יוצאי חלציה ואשתך, שתהיה מצרע מכף רגלך עד קדקדך עם יסורים קשים ולא ימיש ממך הצרעת עד יום מותך, והשלישי, מדי שנה עליך להיות כן בלובלין בראש השנה". הסכים העשיר לכל התנאים, עלה עם הרבי לחדר ועשה חשבון חובותיו שעלו לסך גדול, ושלם הכל במקום.

לא עבר זמן והצרות החלו לבא על ראשו, הרחים שלו נשטפו במים, סביבותיו אכלה אש והוא ירד מנקסיו עד שנשא ערם וחסר כל, ועוד באו עליו רעות רבות וצרות, היותר קשות שנעדרו ממנו ביתו וזרעו וכל אשר לו,

יצא נקי מנקסיו, והכרח לנדד מעיר לעיר כדרך האביונים.

מדבר אחד היה עדין מצבו טוב משאר עניים, לבוש היה בגדי כבוד אשר חזותם הוכיחה עליו שהיה עשיר וירד מנקסיו, על כן רחמו עליו יותר מעל שאר עניים ונתנו לו אכסניות וסעודות יותר חשובות ומתנות הגונות.

לימים כשרצה ללבש מלבושיו בהיותו בערב שבת קדש במרחץ, ראה שנעלמו ואינם, חפש אחריהם ולא נמצאו והבין שגם זה חלק מתנאו, אנשים רחמו עליו והביאו לו זה חלוקו הישן וזה מנקסים, מאז היה נראה כשאר ארחי פרחי והכרח להצטרף עמהם בהליכותיהם ובאכסניותיהם.

לא ארכו הימים עד שבא עליו התנאי השני, הוא נעשה מצרע מכף רגלו ועד ראשו עד שגם הארחי פרחי לא התקרבו אליו ולא הניחוהו לעלות עמהם על עגלה בדרךם מעיר לעיר, הוא הכרח לכתת רגליו ממקום למקום וכל זה עלה לו בקשי רב, הן מצד מצבו והן מצד מחלתו, אבל קבל הכל באהבה בידעו מה יזכה בסוף עבור כל זה.

בראות האיש שמתקרב ובא כלות השנה, שם אל לובלין פעמיו כדי לקים גם תנאי השלישי להיות בראש השנה בלובלין, הוא הגיע ועשה בה את ימי הדין, אחר חזר לדרך וילמנהגו כמקדם.

נתן לרבי שלום את הספר וצוה, "קח ספר זה ועלה אל האיש הלז, תלמד עמו את הספר כלו מרישא עד גמירא, אל תזוז ממנו עד שתסיים את הספר, אף כשיגיע זמן תפלה תתפלל ותחזר ללמודך".

עלה רבי שלום אל האיש ואמר, "הרבי שלחני שאלמד עמך את הספר הזה", התחיל עמו בלמודו, והלה קלט את הלמוד. הרב מוואדיסלאב היה רגיל להוסיף שהדבר מובן שהרי היו כאן שלושה כחות, כחו הרבי מלובלין, כחו של הרבי מבועלזא, ויהודי הזה שכבר היה מזקק שבועתים.

רבי שלום למד עמו עד מנחה של ערב ראש השנה, אז התפללו מנחה מעריב ואכלו סעודת יום טוב, אחר חזרו ללמודם עד סמוך לעלות השחר, אז סימו את הספר. מיד בסימם הבחין הרבי מבועלזא השתנות בפני האיש והכיר בו ששבב חיים, והלך למנוחות. רבי שלום שב לבית הרבי והספר ברית מנוחה בידו, הרבי המתין לו ואמר כי מאחר וקיים יפה מאד את אשר נצטווה יפה מאד, הוא מעניק לו את הספר במתנה.

לספר קדוש זה שמבאר ענינים גדולים ונשגבים על עבודת הכהן גדול ביום הקדוש, היתה חשיבות גדולה אצל אדמו"ר בית בעלזא, והם נהגו להגות בו בחדרם בליל יום הקדוש עם המקורבים.

הברית מנוחה מהרבי מלובלין עבר בירשה מדור לדור אצל צדיקי בית בעלזא, היה זה סימן כי מי שירש את הספר היה המיעד להמשיך בהנהגת העדה, עד שנעלם בימי המלחמה הנוראה.

אחר מלחמת העולם, בעת ששהה הרה"ק רבי אהרן מבועלזא זיע"א בצפת בימים הנוראים דשנת תש"ה, הגיע יהודי בלתי מקר והניח לפניו את הספר ברית מנוחה באמרו שהוא יודע כי יש לספר זה חשיבות גדולה בבועלזא, לקר טרח להביאו לרבי.

שמח הרבי לקראתו ובקש אחר כך לחפש אחריו, אך הוא נעלם ולא מצאווה. כל ימי הרבי היה הספר חביב בעיניו, בכל נסיעותיו לקח עמו הספר באמתחתו, והוא נמצא עד היום בחצר הקדש. (הל תלפיות ע"פ ירבה תורה)

מסגל לעלות על העגלה מפאת חלשתו, והמשיכו ללובלין. בהגיעם העירה שאלוהו לאן יוליכוהו ואמר "להקדש", אכסנית העניים, הם הניחוהו שם על המטה, והלכו לאכסניתם להתכונן לקבל פני רבם, "שלום נעמען".

בהגיע רבי שלום לבית הרבי לקבל פניו, ראה את הגבאים מתלחשים זה עם זה והיה נראה לו שהם מדברים עליו, נגש אל אחד מהם ושאל האם יכול להכנס אל הרבי, אך הלה ענהו בשפה רפה כי הרבי צוה שלא להניחו להכנס אליו.

בשמעו כן נשבר לבו ואמר בלבו, נראים הדברים שאיני ראוי לקבל שלום מהרבי, הלך בחזרה לאכסניתו, פשפש במעשיו והרהר בתשובה, עד ששער בנפשו שכבר ראוי הוא לקבל שלום מרבו.

חזר לבית הרבי, אך הגבאי אמר שטרם באה פקדה אחרת מהרבי וממילא הפקדה הראשונה עדין בתקפה, שלא להניחו להכנס. לבו נשבר עוד יותר, לא זו בלבד שאינו ראוי לקבל שלום מרבו, אלא עוד רמה את עצמו במחשבה שכבר ראוי לכך ואין הדבר כן, חזר לאכסניה והוסיף אמוץ בתשובה ופשפש במעשים, עד שהחליט בנפשו שעכשו הוא ראוי לקבל שלום מרבו וחזר לבית הרבי.

בדנה שמע שלצווי הרבי שלא לתן לו להכנס, יש שיכות עם האיש שהוא הביא ללובלין, בעלותו לבית הרבי והגבאי חזר ואמר שטרם באה פקדה אחרת מהרבי, אזור הרבי מבועלזא עז בנפשו, נגש אל פתח חדר הרבי, ונכנס אל החדר.

בראות הרבי מלובלין את רבי שלום נכנס לחדרו, קם מעל פסאו וישם אל החלון פניו, לרגע נפל לב רבי שלום בקרבו בראותו את הרבי מסרב לתן לו שלום, אבל חזק עצמו והקשה, "יהודי משקב על אם הדרך ומבקש שיוליכוהו ללובלין, ונענים לבקשתו, הכי מגיע על זה שלא לתן שלום".

הסב הרבי פניו אליו ואמר, "הלא כבר הבאת אותי", נגש אל ארגז הספרים ונטל משם ספר ברית מנוחה שהיה במצב ישר ביותר, והרבי מלובלין תקנו מעט שייכל לפחות הוא עצמו ללמד בו.

מרב צרה ותלאה נחלשו כחותיו, בשנה לאחריה הבין כי אם יתחיל רק בראש חדש אב ללכת לכוון לובלין לא יגיע אליה עד ראש השנה, התחיל כבר מחדש תמוז לכוון דרכו ללובלין, כך עלה בידו להגיע ללובלין בזמן.

בחלף שנה התבונן שוב במצבו הקשה, והבין שכעת אף אם יתחיל מסיון ללכת ללובלין לא יגיע בזמן, לכן השתדל בכל השנה שלא להתרחק מלובלין, וכבר מחדש ניסן, התקרב יותר ויותר ללובלין.

מפאת חלשתו עלתה לו כל פסיעה בקשי רב, על אף השתדלותו הנמרצת, ראה לצערו שהנה מתקרב ראש השנה ולפי קצב הליכתו עודנו רחוק מאד, כבר הגיע ליל זכור ברית, ליל ערב ראש השנה, והוא עודנו על אם הדרך אשר על אף קרבתה ללובלין, לפי קצב הליכתו רחוקה היא מאד.

לבו נשבר בקרבו בחשבו מה היה לו ומה נאבד ממנו, הוא שכב על אם הדרך וראה עגלות מלאות יהודים נוסעות ללובלין לחסות בצל הרבי בראש השנה, נסה לזעק לעברם, אך אין שומע לו.

אחר כמה שעות פסקה נסיעת העגלות ולא ידע לשיית עצות בנפשו, לפתע שמע קול עגלה מתקרבת, בשארית כחותיו זחל לרחב הדרך בחשבו לנפשו, יהיה מה שיהיה, אם יקחוני ללובלין, הרי טוב, אם לא יקחו אותי והסוסים והעגלה יעברו עלי ומתוך כך אמות, גם זה טוב, כך ימצא שבראש השנה שעבר היתה השנה האחרונה שלי עלי אדמות ואז הייתי בלובלין.

הבעל העגלה נבהל לראות איש שוכב לרחב הדרך, עצר את הסוסים וינד לברר מה זה ועל מה זה, אף מחמת חלשתו לא היה מסגל לדבר והוא ענה רק, "קיינ לובלין", הינו שיקחו אותו ללובלין.

הלך העגלון לטל רשות מהנוסע ששכר אותו, אם ירשה לו לצרף את היהודי השוכב על הדרך, בעגלה זו נסע הרה"ק רבי שלום מבועלזא זיע"א עם בני פמליתו, להסתופף בצל רבו בראש השנה.

בשמעם שיהודי מבקש שיוליכוהו ללובלין, ירדו שני אנשים מהעגלה ונשאוהו והניחוהו על העגלה, כי מעצמו לא היה

דין תורה

וגם אף אחד מאחיך היהודים כבר לא אכפת לו ממך ואיש אינו מנסה להעלותך חזרה על דרך המלך. בא והצטרף אלינו, סיים הכומר את דבריו, ואבטיחך כל טוב. מאומה לא יחסר לך, כבוד ועושר וכל מה שנפשו של אדם מחמדת.

תחילה דחה היהודי את דברי הכומר בשאט נפש ובסלידה. אולם הכומר לא אמר מנות. שוב ושוב פנה אליו ודיבר אל לבו לשכנעו, עד שסדקים החלו להיווצר בליבו. אשתו הבוכיה וילדיו המבקשים לחם, שלא הצליחו להסתגל למצבם החדש, מחד גיסא, והריחוק מהרבי הקדוש מלובלין מאידך גיסא, היו קרקע פוריה לדבריו של הכומר ומאמציו אכן הצליחו בסופו של דבר.

היה זה לאחר תקופה בה אנשים כמעט ולא הזמינו אותו לעבודות סבלות, חייו וחייו בני משפחתו הפכו לגיהנום של רעב וצער, והיהודי נמנה וגמר לקבל את הצעת הכומר ולהצטרף אל באי הכנסייה שלו. אך לפני כן, החליט האיש, שעליו להפרד מכל הקדוש והיקר לו. אין הוא מסוגל לנתק את קשריו עם עברו באבחת חרב, ולכן יש עליו תחילה להיפרד מהם בצורה מסודרת.

תחילה הלך האיש אל בית הכנסת. שם פתח את ארון הקודש והשתפך בבכי קורע לב. בקושי הצליח לומר את אשר על ליבו: רבונו של עולם, אתה ידעת כי לו הייתה הפרנסה מצויה בחלקי, ואפילו אם הייתה זו פרנסה בצער, כשדייני שאוכל להביא לחם לפי הטף, לא הייתי מעלה על דעתי חלילה לשמוע לדברי הכומר. אבל מאחר שמצבי גלוי וידוע לפניך, ויודע אתה כי אין מזון בביתי, אין לי ברירה אלא להיענות להצעת הכומר, אנא, סלח לי, רבונו של עולם.

משיצא היהודי מבית הכנסת הוא הרגיש כאילו אבן נגולה מליבו. לעצמו הוא אמר: את רבונו של עולם כבר פייסתי, הבה אסע גם ללובלין ואפרד גם מהרבי הקדוש, אותו לא אראה עוד לאחר שאצטרף את הכומר. למרות שהכומר הרבה עליו דברים לבל יסע, אולם היהודי טען בעקשנות: עלי להיפרד מהרבי, יהיה אשר יהיה.

מחוסר מומן לנסיעה ללובלין נאלץ האיש ללכת ברגליו כברת דרך ארוכה מאוד, ולכן בבואו אל הרבי כבר היה עייף ויגע ובקושי הצליח לספר לרבי מלובלין את החלטתו החדשה.

מחוסר ברירה מכר את ביתו הגדול ועבר לגור בדירה פשוטה וזולה, וכאשר גם סכום הכסף שקיבל תמורת הבית שמכר הסתיים, הוא הבין שכדי לפרנס את עצמו ואת משפחתו עליו למצוא כל עבודה שרק תהיה, ואכן, העשיר הגדול לשעבר הפך להיות סבל, נושא משאות כבדים, המספק את שירותי הסבלות לכל דורש.

בני העיר שזכרוהו מגדולתו השתדלו לתת לאיש עבודות סבלות שונות שהזדמנו להם, מבקשים היו ממנו לשאת ארגזים של סחורה מהכא להתם, ואף לקחת מזוודות אל תחנות הרכבת, אך דאגו שלא להכביד עליו יתר על המידה.

מלבד שינוי זה שחל בחייו של האיש, ירידתו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, הפסיק האיש כליל את נסיעותיו התכופות אל הרבי מלובלין. בוש היה להגיע למקום בו הכל הכירו אותו כבעל בעמיו, עשיר ונדיב לב, המפזר מממונו לצדקה ולחסד, והנה עתה הוא עני ואביון מוחלט, הנזקק להגיע לטובותיהם של אחרים. גם כסף לעצם הנסיעה והשהות בלובלין לא היה לו, ובכלל, הוא חשב, בזמן הנסיעה יכול אני להשתכר עוד כמה פרוטות לפרנסת ביתי.

אם לכל אנשי העיר הגדולה בה התגורר העשיר לשעבר לא היו כל דעות או מחשבות עליו, מלבד היהודים שריחמו עליו, הרי שהכומר הרשע והאכזר שהתגורר בעיר ראה כאן הזדמנות נאותה להפיל טרף ברשתו האיומה והנוראה. הוא זיהה את חולשתו של האיש וביקש לנעוץ בו טלפיו.

האמת הייתה שכבר שנים רבות שהכומר שם את עיניו הזדוניות על אותו יהודי שהתגורר כמעט בגפו ללא יהודים נוספים בעיר זו וחשב כיצד יוכל להסיתו ולהדיחו מדתו, אלא שאף הוא ראה וידע את החיזוק הרוחני העצום שהוא מקבל מכוחו של הרבי מלובלין בכל פעם שהוא נמצא שם, וידע כי שפע קודש זה של הרבי לא יזיז אותו אפילו כהוא זה מאמונתו הפשוטה והתמימה.

עתה שהיהודי הפסיק לנסוע אל הרבי, בשל מצבו הכספי הקשה, החליט הכומר לנצל את שעת הכושר והחל לבוא עימו בדברי ארס משוחים בנופת צופים: ראה נא את מצבך, הרי גביר היית לאחיק, נאמן למסורת אבותיך ומרבה במעשים טובים, והנה עתה מה עשה לך בוראך ומה עושים לך אחיך?! הנה ירדת מנכסיך למרות שתמיד היית מפזר לצדקה,

אחד מהתומכים המובהקים של בית הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א היה אדם פשוט שבפשוטים, איש שלא הצטיין בריבוי תורה וחכמה, אולם תמים היה וירא אלוקים. מזלו של אותו אדם האיר לו פנים והוא הפך להיות עשיר מופלג ובעל ממון רב. עיסקאות שונות שעשה הצליחו למעלה מהמשוער, והם הכניסו לו הון עצום. האיש נהיה לסוחר מצליח שעסקיו חבקו עולם.

בעל מידות טובות היה האיש, ומלבד מה שפיזר ונתן לאביונים ותמך ביתומים ובאלמנות, אף היה תמכין דאורייתא ובדביקותו הגדולה בחוזה מלובלין לא היה חוסך מהונן מלתמוך בבית הרבי ובהחזקת החסידים הרבים שהסתופפו בצילו. מלבד סכומי הכסף הגדולים שהיה נוהג לצרף כפדיון נפש אל ה'קוויטלאך' שנתן לרבי, ידעו הגבאים כי כל אימת שצריכים הם ממון עבור בית הרבי יכולים הם לפנות אליו והוא ייענה לבקשתם ויתרום ביד נדיבה ובעין יפה. גם החסידים, אלו ה'יושבים' בבית מדרשו של הרבי על התורה ועל העבודה, היו מקבלים מהעשיר כסף כדי לקנות לעצמם מיני מאכלים ובקבוקי יין שרף לאמירת 'לחיים' ולהתועדויות חסידיות.

מרבה היה העשיר להגיע אל הרבי בכל עת מצוא. הוא עצמו התגורר בעיר גדולה אשר גויים בה הרבה ויהודים אך מעט שבמעט, כיון ששם התנהלו עסקיו הגדולים, ולכן בכל הזדמנות שיכול היה, יצא העשיר ל'נסיעה' אל הרבי, כדי להחיות את נפשו בצילא דמהימנותא. אמנם איש פשוט היה אך נפשו התרגשה מאוד לראות את הרבי בעבודתו הקדושה, בתפילות ובעריכת השולחנות, ובכיסופי השתוקקות לא היה מסיר עיניו מהרבי. היו פעמים שהצליח להבין דבר תורה מדברי האלוקים החיים שהשמיע הרבי, ולא היה קץ לשמחתו. נסיעה אל הרבי הייתה עבור העשיר המקום ממנו הוא היה מביא מטען רוחני עצום בו היה מחיה את נפשו בעיר הזרה הנוכרית עד לנסיעתו הבאה.

לגל חוזר בעולם. לא היה זה יום אחד בו הפסיד העשיר את כל רכושו אלא תהליך שנמשך במשך זמן רב. עסקאותיו איבדו את זוהרם וכאילו היו במדרון, מעיסקא לעיסקא פחתו רווחיו עד שהחל להפסיד בכל אחד מהם. לפתע לא היה ביקוש לסחורות שמכר, והכסף המזומן שהיה ברשותו התדלדל והתמעט יותר ויותר, עד שהאיש מצא את עצמו מבלי פרוטה לפורטה, עני ואביון, כשהוא ובני ביתו רעבים ללחם.

והשעבודים שיש להם בגלות! שמא תאמר שבני ישראל אינם מקיימים ושומרים את התורה והמצוות כראוי, דע כי אדרבה ואדרבה, בני ישראל שומרים תורה ומצוות הרבה יותר ממה שמחויבים מעיקר הדין.

זאת מפני שההלכה הפסוקה היא שכל אשה נשואה המצויה תחת בעלה, הרי היא פטורה מכיבוד אב, שכן רשות אחרים עליה והיא מחויבת לעשות לבעלה (קידושין ל: רמב"ם הלכות ממרים פ"ו ה"ו וש"ע י"ד ס' רמ' ס' יז). והנה גם בני ישראל מסורים תחת רשות המלכות ועול הגלויות מוטל על צווארם, אין הם בני חורין לעצמם אלא מצויים תחת שלטון הנכרים, ואף על פי כן אין בני ישראל משתמטים מקיום המצוות אלא הם מקיימים אותם בהידור רב ומכבדים אותך כראוי. וכי כך היא מדתך עמהם למרות שהכל חפצים ועושים רצונך?!

לא זו אף זו, המשיך המגיד מטריסק בדבריו הנוראים: הלא ידעת, מרא דעלמא כולא, כי יש ביכולתנו לצאת ולריב עמך ולבטל את גזירותיך, כמאמרם ז"ל (מו"ק טז:): 'אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, מאי קאמר, אמר רבי אבהו, הכי קאמר: אמר אלהי ישראל: לי דבר צור ישראל, אני מושל באדם, מי מושל בי - צדיק. שאני גוזר גזרה ומבטלה. רק אין אנו רוצים לעמוד נגדך, כמו שנאמר בספר הזוהר הקדוש (ח"א מה:): 'וכי צדיקי עבדי קטגוריא עם קודשא בריך הוא', ולזאת אתה נוהג כן על בני ישראל.

מחמת כן, סיים המגיד מטריסק את דבריו הנוראים ואמר, אני אומר לך, רבוננו של עולם: אם ח"ו לא תרחם על בניך, אבוא עמך במשפט לפני פמליא של מעלה.

לאחר שרבי מרדכי מקוזמיר שמע את דברי אביו, הוא פירש בזה את דברי הפסוק בפרשת האזינו (דברים לב א): 'הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי, כִּי הִנֵּה יָדוּעַ שְׂדֵיבוֹר הוּא לְשׁוֹן קֶשֶׁה וְאִמְרָה הִיא בִּשְׁפָה רַכָּה, וּבִפְסוֹק זֶה אֲנִי רֹאִים שְׂאֲצֵל הַשָּׁמַיִם' נאמר לשון דיבור, ואצל ה'ארץ' יש לשון אמירה. ובא הכתוב להודיענו בזה כי הצדיקים הגדולים והמופלגים, אלו שהם בחינת 'שמים' בשל רוחניותם ופרישותם, הם יכולים לדבר לפני הקב"ה גם דיבורים קשים, עד שיכולים אפילו לומר שיתבעו אותו למשפט. אמנם המון העם, האנשים הפשוטים, שהם בבחינת 'ארץ' בשל גשמיותם, הם מוכרחים לדבר אמרים רכים בדווקא ואינם רשאים כי אם להתחנן על נפשם ולבקש מתנת חנם, ואז הקב"ה בוודאי ירחם עליהם וישמע תפילתם.

במלאכתו לשאת משאות מהכא להתם, ביקש ממנו אדם נכבד, שמראהו היה כשל שר מבית המלוכה, שייקח עבורו את מזוודתו מתחנת הרכבת אל בית המלון הגדול של העיר. שמח היהודי הסבל על משא זה שבוודאי שכרו יהיה משלם.

נשא הסבל את המזוודה אל עבר בית המלון, המתין ליד הפתח, אלא שהשר לא הגיע. כך ישב שעות ארוכות והשר איננו. לכל אשר שאל, לא קיבל מענה. היו מהם שאף לעגו לו: יהודי שוטה, היכן ראית שר של בית המלוכה? אין זאת אלא שנטרפה עליך דעתך והחלות לראות מראות שלא היו ולא נבראו. משהחשיך היום, פנו אליו שומרי בית המלון וביקשוהו להסתלק משם תיכף ומיד. מחוסר ברירה נטל האיש את המזוודה וגרר אותה לביתו. התייגע האיש והתאמץ מאד, כי ארוכה הייתה הדרך לביתו הדל, ומשבא לביתו זרק את המזוודה על הרצפה. מעוצמת המכה נפתחה המזוודה והנה שלל מטבעות זהב וכסף נופלים ממנה.

משהתאושש האיש מעט והחל סופר את המטבעות, ראה כי הנה חזר אליו כל רכושו הרב שהיה לו בימי עושרו. ראה היהודי עין בעין כי נתקיימו דברי הרבי מלובלין, חזר בתשובה שלמה והיה דבק ברבו ביתר שאת וביתר עוז.

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר זיע"א את אשר ראו עיניו ואת אשר שמע באזניו בהיותו בקודש פנימה אצל אביו הגדול הרה"ק רבי אברהם - המגיד מטריסק זיע"א. היה זה בעיצומו של חג הסוכות, כשרבי מרדכי מקוזמיר הבחין שאביו הגדול יושב לבדו ואין איש אתו, והנה הוא שח ומדבר אל עצמו בהתלהבות רבה כאילו הוא מדבר אל אדם אחר.

הבין רבי מרדכי מקוזמיר כי אביו אינו רואה אותו ולא הבחין בהכנסו, והוא סבור כי הוא מצוי לבדו בחדר, ובשל כך הוא מדבר כזאת. מיהר רבי מרדכי והלך בחשאי אל אחורי כסאו של אביו כדי להקשיב לדיבורים הקדושים חוצבי להבות האש אותם הוא אומר כעת.

וישמע רבי מרדכי את המגיד מדבר כלפי שמיא ואומר: רבוננו של עולם, אבינו שבשמים! מה אתה מבקש מבניך עד שאינך גואל אותם בגאולה האמיתית והשלמה?! האם לנצח תשכחם ותותיר אותם בגלות הקשה והמרה חלילה?! הלא אין בכוחם של בני ישראל לסבול יותר את העול הקשה של הצרות

למרבה הפלא לא דחה אותו הרבי ולא נזף בו. אדרבה, הרבי נענה ואמר לו: בני יקירי, מבין דבריך נראה שטענות יש לך אל אבינו שבשמים. אם כך, הבה נשמע אותם בצורה מסודרת. נרכיב בית דין של גדולי הדיינים והם אלו שיכולים לנהל דין תורה עם רבוננו של עולם ואף לקבוע לו מה יעשה. הם יאזינו לדבריך ויוציאו פסק דין לאמיתה של תורה.

תיכף ומיד זימן הרבי מיד שלשה מגדולי תלמידיו והושיבם כבית דין. נתן הרבי מבט נוקב ביהודי ואמר לו: מדברייך נראה שטענות יש לך על שירדת מנכסיך ונעשית עני, אלא ששכחת כי חטאת לאבינו שבשמים ועל כן ירדת מנכסיך. הרעות את מעשיך וקפחת את פרנסתך.

לא נבון היהודי ואמר: אכן, רבי קדוש, מודה אני ומתוודה כי חטאתי לאבינו שבשמים, אבל אין אני 'בן יחיד' בחטאים אלה. הרי יש עשירים רבים שאף הם חוטאים כמוני, ורבים מהם אף חוטאים יותר ממני, מדוע נענשתי דווקא אני בעונש רע וומר שכזה?!

הרבי מלובלין ביקש מהאיש לצאת החוצה, והחל מתדיין עם הדיינים כדי לקבוע את הפסק דין המתאים לאיש. אחרי דיון רב וממושך יצא פסק הדין של הדיינים, כשהרבי מצטרף עמיהם: אמנם חוטא הוא היהודי, ומדין תורה עונשו ראוי לו, אולם משום 'ועשית הישר והטוב', שזהו ציווי לעשות לפנים משורת הדין, חייב הקב"ה להחזירו למצבו הקודם ולהביאו שוב לעשירות מופלגת כפי שהיה בעבר. כמו כן, היהודי חייב לשוב בתשובה שלמה על כל חטאיו ולקבל על עצמו שלא לשוב לכסלה עוד.

הספרא דדיינא כתב את פסק הדין, הדיינים כולם חתמו עליו, גם הרבי הוסיף את חתימתו וביקש מהיהודי שגם הוא יחתום על השטר כמי שמסכים לקבל את פסק הדין.

האיש חזר לביתו ואיתו עמו פסק הדין שקיבל מהדיינים בלובלין. תחילה הוא הלך לבית הכומר והודיעו שכל העסק בטל ומבוטל. נשאר הוא ביהדותו, וכבר בקרוב יראה הכומר כי הוא יחזור לעשרו כמימים ימימה. הכומר ההמום מהתפנית לא ידע מה להשיב מול בטחוננו של היהודי שהנה הוא חוזר לעשירותו.

בביתו של היהודי כבר היו הדברים יגיעים. אשתו קבלה אותו בפנים זועפות ולא הפסיקה לקנטר אותו בדברים ולשאול אותו: מה יוסיף ומה יתן לך פסק דין משונה זה? אולם היהודי התמים בטח ברבי הקדוש כי אכן כך יהיה, וביקש ממנה להתאזר בסבלנות.

לימים לא רבים, בהיות האיש עסוק

יום כיפור

בוודאי שתסכים שאין כל סיבה שדווקא עכשיו אני לא אקיים את מצות התורה להתענות ביום זה. לכן החלטתי ברורה: אצום ביום הכיפורים, ויהי מה.

לאחר ויכוח קצר בו התבצרו השניים בעמדתם, סיים רבי שמעון ואמר: הלא תבין מעצמך, רבי מנחם, שאין אני יכול לכפות עליך שלא לצום, ובוודאי שאין בדעתי לבוא הנה ביום הכיפורים כדי להאכיל ולהשקות אותך בעל כרחך. אתה אדם נכבד, תלמיד חכם ובר דעת, והנך אדון לעצמך, ובוודאי שהמילה האחרונה נתונה בידך ומי יעכב בידך מלעשות כפי שתחליט. אולם דבר אחד יכול אני לומר לך, ואתה תעשה עם זה כהבנתך: דע לך שהתורה הקדושה שמצווה אותי לצום ביום הכיפורים - היא זו שמצווה אותך שלא לצום ביום הכיפורים...

לשמע משפט סיום זה פרץ רבי מנחם בבכי תמרורים עז. כל גופו רטט בבכי נורא והוא לא היה מסוגל להרגע...

רבי שמעון עמד משתומם בהכירו את רבי מנחם כאיש חזק אופי שאינו מרשה לעצמו להישבר. גם ברגעים הקשים והכואבים ביותר לא בכה רבי מנחם, ולא הזיל דמעה. גם בשעה שקיבל את ההודעה על המחלה הקשה, גם בזמן הטיפולים הכואבים, ורבי מנחם נשאר איתן וחזק. והנה עכשיו הוא בוכה?! מה אירע לו לאיש הברזל שדמעתו אינה מצויה שלפתע התפרק בבכי שכזה?!

רק לאחר דקות ארוכות נחה סערת נפשו של רבי מנחם והוא פתח ואמר בהתרגשות עצומה: חז"ל אומרים (ע"ז ה:): "אמר רבה, שמע מינה, לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין" [=אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה]. אך דע לך, שפעמים אין אדם עומד על דעת רבו אלא עד ששים שנה, כמו שזה הרגע אירע איתי: הרגע עמדתי על דעת רבי הגדול, הרה"ק הבית ישראל מגור זיע"א, במה שאמר לי לפני ששים שנה בדיוק.

בתחילת שנות ה'כ הייתי אברך צעיר והסתופפתי בצילא דמהימנותא אצל רבינו הקדוש הבית ישראל, אשר קרבני בימין צדקו, בשל היותנו קרובי משפחה. היה זה ביום ערב יום הכיפורים, לאחר עריכת השולחן הטהור, כשהרבי פנה אלי והזמין אותי להצטרף עמו להליכתו. הרבי לא פירט להיכן הוא הולך, ואני קפצתי על הזכייה ללוות את הרבי כמוצא שלל רב.

סיים רבי מנחם את דבריו, חושב אני לטעות מוחלטת אם לא אצום את יום הכיפורים בעוד שכבר יותר משבעים שנה אני מקיים את מצוה זו. איך אעלה אל אבי שבשמים, ורק היום הכיפורים האחרון יהיה חסר לי?!

אשתו של רבי מנחם לא ידעה מה להשיב לדברים כאלה, והיא החליטה לבקש את עזרתו של היועץ והעסקן הרפואי הנודע הרה"ח רבי שמעון ברוין שליט"א, יו"ר ארגון 'ביקור חולים' - יד אברהם' שנוסד על שמו ולזכרו של כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי אברהם יצחק מתולדות אהרן זיע"א, אותו זכה רבי שמעון ברוין לשרת בנאמנות ובמסירות עשרות בשנים בקודש פנימה. רבי שמעון ליווה את רבי מנחם בימי מחלתו בעצה ובתושיה, ואשתו של רבי מנחם חשבה כי הוא יוכל לסייע בעדה ולשכנע את בעלה לחזור בו מהחלטתו לצום ביום הכיפורים.

רבי שמעון, כדרכו להיטיב, נענה לקריאה הבהולה ולא חלף זמן רב עד שהוא התייצב בביתו של רבי מנחם בשכונת מקור ברוך בירושלים. רבי שמעון שהוא מאנשי היישוב הישן, חסיד תולדות אהרן מובהק, הגיע כשהוא לבוש את 'כתונת הפסים' כמנהגם של בני ירושלים, ועלה במהירות את המדרגות המובילות לביתו של רבי מנחם.

תחילה התעניין רבי שמעון בשלומו של החולה, שוחח איתו קימעא על סדרת הטיפולים שעדיין מתוכננת לו, נתן לו כמה עצות טובות להקלה על תופעות הלוואי הקשות של הטיפולים, ועד מהרה עבר לדבר עמו על הנושא שבעבורו הוא הגיע: הצום ביום הכיפורים. רבי שמעון כמובן לא הסגיר דבר או חצי דבר על כך שהדברים כבר ידועים לו, והחל, כאילו על דעת עצמו, לדון על נושא הצום ביום הכיפורים.

הלא תדע, פתח רבי שמעון ואמר, כי סכנה היא עבורך לצום ביום הכיפורים, הן בשל עצם המחלה והן בשל הטיפולים שאתה עובר. חייב אתה לאכול בצורה מסודרת, ואם כל צום הוא מסוכן לך הרי שבוודאי אסור לך לצום במשך יממה שלמה.

רבי מנחם שמע את דבריו בקשב רב, אך גם רבי שמעון קיבל ממנו את אותה תשובה פסקנית וברורה, כשהפעם הוא גם מוסיף ואומר: הרי מי כמוך יודע את האמת לאמיתה, והנך יודע גם את הדברים שכביכול מנסים להעלים ממני: את העובדה שלא נותר לי עוד זמן רב לחיות בעולם הזה. אם כך,

היה זה סגירת מעגל של ששים שנה בירושלים. תחילתו בסמטאות המעוקלות של שכונת מאה שערים וסופו בבית דירות בשכונת מקור ברוך.

איש חסיד היה בירושלים ושמו רבי מנחם. מגזע תרשישים היה: גין של ראש גולת אריאל הרה"ק האמרי אמת מגור זיע"א, ומקור מחצבתו הנאדר בקודש לא מש מנגד עיניו תמיד. שקדן על תלמודו ומרבה במעשים טובים. מדי יום ביומו היה רבי מנחם מכתת את רגליו לבתים של שבורי לב ונדכאי רוח, יושב במחיצתם ומעודד את נפשם בדברי פיוס ועידוד.

בשנתו האחרונה עלי אדמות סבל רבי מנחם ממחלה קשה ומסוכנת, ובשלה הוא נזקק לטיפולים מכאיבים מאוד. רבי מנחם היה איש חזק אופי, גבור נפש ורב תושיה, והוא ניסה לא לתת למחלה ולהשלכותיה להשפיע על תפקודו ומצב רוחו. בכוחות עילאיים הצליח רבי מנחם להמשיך את שגרת חייו בתורה ובחסד, ככל שהתאפשר לו מבחינה גופנית.

באחד מעשרת ימי תשובה של שנת תשפ"א, כשרבי מנחם חזר מטיפול כואב, והוא כולו מיוסר ודאוב, הזכירה לו אשתו שתח' כי הרופאים הודיעו לו כי אסור לו לצום ביום הכפורים הבא עליו לטובה. השילוב של המחלה הקשה והטיפולים המייסרים מצריך אכילה ושתיה רצופה ובצורה מסודרת, ללא כל הפסקות ארוכות, ובוודאי שאסור לו לצום צום כה ארוך כמו יום הכפורים, שהוא צום הנמשך יותר מעשרים וארבע שעות.

רבי מנחם התהרהר קימעא לשמע הדברים, אך לאחר זמן קצר הוא נערך ממקומו ואמר בחדות: אני אצום את כל צום יום הכיפורים מבואו ועד צאתו! לא אכניס לפי דבר מאכל ומשקה במשך כל שעות הצום, מ'כל נדרי' ועד אחרי תפילת 'נעילה!' אשמור על מצות התורה לענות את נפשותינו ולא אזוז מכך כמלוא נימה.

את החלטתי זו קבלתי, המשיך רבי מנחם ואמר בהגיון רב, כיון שמביט אנכי בעיניים פקוחות אל המציאות הניצבת מולי. מבין אני היטב את מצבי הרפואי והידיעה ברורה לי לחלוטין: חרב חדה מונחת על צווארי וימי שנות חיי עומדים להסתיים. הטיפולים מסייעים במידה מוגבלת ביותר ותועלתם נמוכה מאוד. אין לי כל ספק בכך שקרוב קצי ולא רחוק היום בו אתבקש לישיבה של מעלה ליתן דין וחשבון על מעשיי. כיון שכן,

בקרוב בשורות טובות מבריאותו הטוב, הק' יהושע מבעלזא" (אבן שתייה).

וסיפר הרה"ק רבי ישראל מרדכי מראחמיסטריווקא זיע"א, שהרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א הראה את המכתב שכתב המהר"י מבעלזא להצמח צדיק, להרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זיע"א בעת שלא הרגיש בטוב והוצרך לאכול ביום כיפור. ואמר לו הרה"ק מבאיאן שממש החיה את נפשו במכתב זה (תהלך ליראיך).

באיגרת שכתב הרה"ק השם משמואל זיע"א לחתנו, נאמר כך: "החיים והשלום ובריאות לכבוד ידידי חתני הרבני הנכבד חריף ותיק וחסיד מפואר ומפורסם וכו' מו"ה יעקב הלוי [פרנס] נ"י. דבר מצבך, האומנם שמעתי מבתי מרגלית תחי' בשם הד"ר, שעל הריאה מצב בריאותך הולך וטוב. יתן ה' ויאמנו דבריהם שתשוב לאיתנך במהרה. אבל כאשר יום הכפורים ממשמש ובא, הנני להזהירך מאוד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הד"ר, כן תשמור לעשות. אם יאמרו שדי פחות מכשיעור, היינו פחות מחצי ביצה בתוך שמונה מינוט. אך באם יאמרו שגם זה לא יספיק, **חלילה לך להחמיר, כי מי שציוה לצום ביום הכפורים הוא ציוה לשמוע לרופא ושלא לצום.** ואל תחשוב שאין להתיר אלא לחולה שיש בו סכנה לשעתו חלילה, אלא אפילו לספק ספיקא, כי אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, ואפילו לזמן מרובה, שאין האדם יכול להחמיר. וכן אמרו ז"ל (יומא פג.) אפילו החולה אומר אין צריך והרופא אומר צריך שומעין לרופא, ואפילו החולה הוא חכם בטבעיות ויודע לשער בשל אחרים ואפילו הוא עצמו מומחה אין שומעין לו. **ובטח זכור תזכור מה שכבר שמעת ממני הרבה פעמים, שעיקר היהדות להיות האדם בטל לדעת התורה וחכמיה, ואפילו שיאמרו לך על שמאל שהוא ימין. וזה שאדם מבטל דעתו לדעת התורה, וכופ אונן לשמוע לדברי חכמים, הוא שוה יותר מהכל. ועל כן אין לך להצטער אם לא תצום ביום הכפורים, כי במה שתשמע לדעת חכמי התורה שציוו שלא לצום, אם הרופא ציוה שלא לצום, הוא שוה יותר מעיקר הצום... ובכן, אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך, וידוע שפסוק זה הוא בת קול בימי שלמה על שאכלו ביום הכפורים בבנין הבית (עיי' במדבר רבא יז ב.) הנני ידיך חותנך הדו"ש באהבה ומברכך בחתימה טובה, שמואל" (שם משמואל" סוף חלק המועדים).**

ואתו רבוננו של עולם שמצווים עלי לצום - הם שמצווים על החולה להקשיב לדעת הרופאים ולא לצום...

הרגע הבנתי שהרבי בעיניו הצופיות שראו מסוף העולם ועד סופו הביט באספקלריא המאירה וידע את אשר יתרחש עמי באחרית הימים, בעוד ששים שנה, כשאני אחפוץ להתחכם ולא לשמוע לדברי הרופאים. ולכן הוא כבר הקדים רפואה וזהיר אותי לשמוע בקול הרופאים ולציית לדבריהם ולצום ביום הכיפורים, כי עבורי זו היא מצות התורה וזה הוא רצונו של הקב"ה... לכן פרצתי בבכי תמרורים... הנה עמדתי על דעת רבי לאחר ששים שנה.

באותה שנה, בליל שבת הגדול, השיב רבי מנחם ז"ל את נשמתו המזוככת לבוראה. בישיבה של מעלה הוא בוודאי נפגש עם הרבי הבית ישראל ואמר לו: רבי, קיימתי את דבריך! עשיתי את מצות התורה!

באגרת הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א אל הרה"ק הצמח צדיק מויוניץ זיע"א, הוא כותב: "בין כסה לעשור באור החיים, לאור כבוד אהובי מחותני ה"ה הרה"צ הקדוש המפורסם בוצינא קדישא חו"פ תפארת ישראל כשת"ק מו"ה מנחם מענדיל שליט"א. אחדש"ה, באתי במכתבי הלזה כי לפלא בעיני ששמעתי כי עלה מורא בלב אנ"ש ד' עליהם יחיו, פן ירצה כ"ק להתענות ביום הקדוש הבא עלינו לטובה. ומי יוכל להאמין כזאת על איש קדוש כמותו ירבו בישראל, **הלא מרועה אחד מצווים אנחנו ועומדים לבלתי לאכול ביום הכפורים ובמקום המצטרך נאמר ונשמרתם לנפשותיכם.** זכרתי בעת שאאמרו"ר הרה"ק [רבי שלום] זצ"ל היה חולה, והלכנו במבוכה פן לא ירצה לאכול ביום הכיפורים. אמנם הוא ז"ל בגודל צדקתו היה זריז בדבר, ותיכף אחר כל נדרי מיהר וצוה ליתן לו לאכול כפי שהיה צריך. ואמר בזה הלשון: **הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראי כפי שאמרו חז"ל. ואכל בשמחה יתירה, כמעט לא ראינו שמחה כזאת רק בעת אכילת מצה ונטילת לולב.** ובודאי גם כ"ק יהיה זריז במצוה זו ויתנהג כפי פקודת הרופאים עליו, ובפרט אדם גדול אשר עיני ישראל עליו צריך להזהר ביותר פן יחמיר בזה ילמדו ממנו ויבא ח"ו לידי סכנה. יאמין לי כי מכתבי זה נגד רצוני הוא לכתוב לכ"ק דעתי בענין התנהגותו, אמנם למען תיקר נפשו הטוב בעיני הכרחתי לכתוב מה שנגד רצוני. השי"ת יברך לחמו ומימו ויסיר מחלה במהרה מקרב וישלח לו במהרה רפואה שלימה ויברכו בגמור חתימה טובה. דברי מחותנו אהבו באמת, מצפה ובוטח לשמוע

הרבי יצא בצעדים מהירים מבית המדרש כשהוא מהלך ברחוב מלכי ישראל בואכה רחוב מאה שערים. ליויתי את הרבי בשתיקה, כשהרבי עשה את דרכו בין הסמטאות העקלקלות, וכל עוברי האורח ותושבי האזור עומדים ביראת הכבוד נדהמים למראה רבם של ישראל המסתובב ביניהם.

לפתע הגיע הרבי לבית פשוט וישן. דפק על הדלת של אחת הדירות, ונכנס כשאני הולך יחד עימו. במיטה שכב אדם זקן, איש חסיד תולדות אהרן, לבוש בבגדי התג, ופניו מאירות.

עליכם לדעת, הטעים רבי מנחם את סיפורו, שלרבי הקדוש הבית ישראל הייתה סגולה מיוחדת בה יכול היה לדבר עם אדם במקום הומה אנשים, ואיש מלבד זה שאליו יועדו הדברים, לא ישמע. הרבי שהיה מוקף תמיד בהמוני חסידים נרגשים, היה מיישר את מבטו אל האדם אתו ביקש לדבר, ואמר לו את מה שרצה לומר, ואיש מבלעדיו לא שמע.

הפעם, למרבה הפתעת, שמעתי ברור את דברי הרבי. הרבי התכופף אל הזקן החולה ואמר לו: דע לך שאסור לך לצום ביום הכיפורים! אותה תורה ואותו רבוננו של עולם שציוו עלי לצום - הם שמצווים עליך שלא לצום. ואז, הרבי ננער, מסתובב אלי בחדות, ואומר: מנחם, השמעת מה שאני אומר: אותה תורה ואותו רבוננו של עולם שמצווים עלי לצום - הם שמצווים על החולה להקשיב לדעת הרופאים ולא לצום...

הביקור כולו לא ארך יותר מדקה אחת או שתיים. הרבי בזריזותו סיים את דבריו, בירך את החולה ברפואה שלמה ומיהר לחזור למעון קדשו. ואני, מלווה את הרבי, אחוז מחשבות ותהיות: מדוע הרבי ביקש ממני להצטרף לביקור זה אצל החולה במעמקי שכונת מאה שערים? מדוע הרבי שינה מהרגלו ודיבר אלי בקול מתון ידיעה שגם אנכי שומע? וביותר, מדוע הרבי חזר ואמר לי את הדברים שוב כשאני ב"ה בריא ושלם?

לא הייתה לי כל תשובה לכך, ובמשך השנים אף נשכח ממני הסיפור לחלוטין. חלפו עשרות שנים ולא זכרתי כלום מאותו ערב יום הכיפורים.

עתה, כשעומד אתה מולי, לבוש בבגד ה'כתונת פסים' בדיוק כפי שאותו זקן היה לבוש, ואומר לי בדיוק את אותם המילים שהרבי הקדוש אמר לזקן ואף הוסיף לוודא שאני שומע זאת, עלה לפתע בזכרוני אותו מחזה נאדר בקודש ורב הוד. לפתע שמעתי קול ה' חוצב להבות אש, שמעתי את הרבי עצמו אומר לי: השמעת מנחם? אותה תורה

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִי־הָרְאָה חֶזְקָה

חֶזְקָה דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עשרת ימי התשובה הם כנגד עשרת העמקים ובתשעת הימים שקודם יום הכיפורים נפתחו ט' עמקים

**בת קול נשמעת בעומק נפש איש
מישראל הנשארת טהורה בכל מצב**
וכח בת קול זו היא הנמצאת בעומק נפשו של כל יהודי, אשר גם אם מים רבים ישטפוהו עדיין תישאר בו נקודה אלוקית שאינה נפגמת מכח מעמד הר סיני שבו נקבעה הקדושה בכל אחד מישראל ונשארת לתמיד. וזהו מאמר הרה"ק **רבי ברוך ממעזיב' ע"ה** על הפסוק (תהלים לו י) 'ועוד מעט ואין רשע' שבכל מצב שרק יהיה וגם אם סר האדם חס ושלווה מדרך הטוב ועושה רע, מכל מקום אין בכוחו להרשיע כל כך עד שלא ישאר בו משהו מהטוב, אלא תמיד נשאר בו מעט שאינו רשע כמו שכתוב 'ועוד מעט ואין רשע' וכו', 'ועוד מעט' היינו שתמיד יש בו מעט שאינו רשע, והיא הנקודה הפנימית של הלב שאין בה רשעות ואינה נפגמת. ועל זה התפלל דוד המלך ע"ה 'והתבוננת על מקומו' תן דעתך על אותו המעט הפנימי, ותראה ש'איננו' שאין שם רשעות, וכל חטא האדם אינו כי אם בחיצוניות. שכן ביסוד הבריאה ישנם עשרה עומקים וכך גם בנפש האדם, ואף אם נראה לעין קדושתו, עדיין עומק לפנים מעומק עד העומק העשירי שאינו נטמא לעולם.

בענין זה כתב בספר ליקוטי תורה (לבעל התניא כי תצא אות ד): 'ממעמקים קראתיך הוי"ה' כי יש יו"ד עמקים שהם כנגד עשר בחינות הנפש ז' מדות וג' שכלים והעומק שלהן הוא השורש שבכל בחינה שנקרא עומקא דחשוכא וכו'. שמשם נמשך מחילת וסליחת העוונות 'זורקתי עליכם מים טהורים' כו' (יחזקאל לו כה) 'מחיתי כעב פשעיך' כו' (ישעיה מד כב) ולכן אומרים בעשרת ימי תשובה מזמור זה 'מעמקים', שבכל יום משרת עומק א' עד שביום הכיפורים 'לפני הוי"ה תטהרו' (ויקרא טז ל), לפני הוי"ה המתגלה בנפש שמשם נמשך להיות תטהרו.

ובשם משמואל כתב (וילך תרע"ב ד"ה מקץ): שכהן הגדול היה מכניס אלקות בלב כל השומעים, וביום הכיפורים היתה נכנסת לעומק ליבם הנקודה הפנימית, כי עשרת ימי התשובה הם כנגד עשרת העמקים ובתשעת הימים שקודם יום הכיפורים נפתחו ט' עמקים, וממילא ביום הכיפורים נכנסת האלקות בעומק העשירי הנקודה הפנימית שבלב.

אחד יש זמני התגלות עד שיכול הוא וצריך לקחת ההארות לזמנים אחרים שבהם נסתרת הקדושה, תשובתה תהיה, כי כך טבע הקב"ה בנשמות ישראל עם קרובו מעת מתן תורתנו הקדושה שהיו בו כל ישראל שבכל הדורות את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה' (דברים כט יד), שכל נשמות שעתידין להיות אף הן עמדו לפני הר סיני.

וכח מעמד זה אינו נפסק לרגע שכך נאמר (דברים ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ומתרגם אונקלוס 'ולא פסק', וכמו שאמרו צדיקים הכוונה שקול זה של מתן תורה מתלווה והולך בכל זמן ועת, והוא אותו הבת קול הנשמעת בכל יום מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), והיא הבת קול האומרת שובו בנים שובבים, ומכניסה בכל אחד הרהורי תשובה בכל יום ויום. שכל התעוררות שיש לן לאדם לתשובה היא מכח הבת קול היוצאת בכל יום מהר חורב, שהיא המשך אותו הקול דמתן תורה שאינו פוסק לעולם.

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֵיךָ כִּי כְשַׁלַּת בְּעֹנֶךָ
(הפטורה - הושע יד, ב).

אמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה' ופירש **השפת אמת** (ויצא תרנ"ג ד"ה סולם) שלכל אחד יש את השעה שבו מרגיש הוא קרבת ה', ויש לכל ישראל זמנים בהתגלות. והעבודה בשעה זו היא כמו שאמר **החידושי הרי"ם ע"ה** על הפסוק (תהלים לב ו) 'על זאת יתפלל אליך כל חסיד לעת מצוא', כי כשזוכים לאיזה התגלות צריכים לראות שיהיה נקבע בלב היטב להיות דבר של קיימא, וזה הכוונה 'ביום טובה היה בטוב', שיהיה כל מציאות הוייתו כלול בטוב המתגלה באותו יום, ואם הוא שקוע בטוב ואינו מסיח דעת ממנה אזי מתקיים בהוייתו יהא, שנשאר הדבר להיות בר קיימא.

**שעה של הארה מכח הקול ממתן תורה
שלא פוסק בכל הדורות**
מהיכן ישנו כח ייחודי זה בבני ישראל, שלכל

מִילְתָא דְפַלְיָאָה

כפי מעשי האדם כן נוהגים עמו מן השמים

כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הַבּו גְּדַל לְאֶלְקֵינוּ (לב ג).

התנהגות ה' יתברך עם האדם תלויה כפי התנהגות עצמו, כמו שכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך' ואיתא **מהבעל שם טוב ע"ה** רמז שה' יתברך מתנהג כמו הצל של האדם, וכמו הצל הנוטה לכל צד שהאדם נוטה, כך כפי הנהגת האדם כך מתנהגים עמו מן השמים. והנה איברי האדם מכוונים כנגד מידות עליונות, וכמו שמואב ב'פתח אליהו' (תקו"ז הקדמה יז). 'חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא', נמצא שבפעולות האדם לחסד או לגבורה הוא מעורר השפעה כנגדו מן השמים, כפי פעולותיו בעולם הזה כך נוהגים עמו כמו הצל המתנועע לפי פעולות האדם.

וכל ההנהגה מן השמים תלויה ועומדת כפי התנהגות האדם ופעולותיו בעולם הזה, כי התחתונים נותנים ומעוררים כח בעליונים על דרך שנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עוז לאלקים', וכן נרמז בפסוק (דברים לב ג) **הבו גודל לאלקינו**, שישאל במעשיהם הטובים מפרנסים לאביהם שבשמים, וחלילה להיפך, במעשים שאינם ראויים הרי מחלישים כביכול כח של מעלה, כמו שכתוב (שם פסוק יח) 'צור ילדך תשי' לשון תשישות כח, ומכאן גודל הזהירות במעשינו להוסיף כח למעלה ולעורר כל מיני השפעות טובות כפי מעשינו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עצת משה רבינו ע"ה - להיות קרוב לרוחניות ורחוק מגשמיות

נוכל אף אנו לבוא לרומם הכל לקירבת ה'. דהנה כתוב מפורש הוא שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו השמים והארץ**, ודרשו בספרי (פי' שו) לפי שהיה משה קרוב לשמים לפיכך אמר 'האזינו השמים', ולפי שהיה רחוק מן הארץ אמר 'ותשמע הארץ אמרי פי'. בא ישעיה והזכירם בהיפך על השמים אמר (ישעיה א ב) 'שמעו שמים' שהיה רחוק מן השמים, 'והאזיני ארץ' שהיה קרוב לארץ. כלומר, האזנה היא לעומד מקרוב, ושמיעה היא לעומד מרחוק. שמשו רבינו התעלה לדרגה גבוהה ועצומה עד שהיו השמים קרובים אליו, והוא אשר נאמר עליו (ספרי מטות קנג) שכל הנביאים התנבאו ב'כה אמר ה' והוא התנבא ב'זה הדבר' (הובא ברש"י במדבר ל, ב), שראה באספקלריא המאירה. ועלה לשמים 'לחם לא אכל ומים לא שתה' (שמות לד כח), ונעשה כולו רוחני כאמרו 'משה איש האלוקים'. וכוחו ניתן לכל יהודי, כדברי **הרמב"ם** הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו, ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהיעשות רוחני עד למעלה בקודש, שיהיה קרוב לשמים כדוגמתו של משה רבינו ע"ה.

השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, שכבר עמדו על כך שלשון האזנה מתפרש לעומד קרוב, ולשון שמיעה מתפרש יותר על העומד מרחוק, ואם כן מדוע השתמש משה רבינו ע"ה בלשון קרוב לגבי השמים ולשון רחוק לגבי הארץ, הרי הסדר הוא בהיפך מזה, שלשמים הרחוקים היה לו לומר לשון שמיעה מאחר ורחוקים השמים ממקום עמדו בארץ, ולארץ הקרובה אליו ביותר שהרי עליה עומד עתה, יאמר לשון האזנה.

ובדברינו יבואר, כי רצה משה לאלפנו מוסר, שבענייני שמים צריך להיות קרוב, להיות מחובר לקדושה וככל שיוסיף להתקרב טוב הוא למאוד, אך לענייני ארץ וגשמיות יש לו לאדם להרגיש עצמו מרחוק שלא יבקש להתקרב לגשמיות רק יעמוד מרחוק ויסתפק במועט לזון גופו לעבודתו של מקום ותו לא, כמאמר הכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו'.

הקדמת הרוחניות ועשייתה עיקר מושרשת בתוכנו

וכי תאמר דרגה מופלאה היא ממני להקדים בכל ענייני ומעשי את הרוחניות קודם לכל דבר אחר. דע כי דברים הללו ירושה היא לנו מאבותינו, ומכח הצדיקים

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב א). במקרא הראשון שבתורה נאמר (בראשית א א) 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'. כשהקב"ה ברא את העולם, תחילה ברא 'את השמים' שהם הדברים הרוחניים, ולאחר מכן 'את הארץ' אלו הם הדברים הגשמיים כ'ארץ'. ללמדנו מהי התכלית שבעבורה בא האדם לעולם, שלכך הקדים 'את השמים' שמכך ילמד האדם דעת לסדר בריאת עולמו הקטן, שאמנם נברא הוא מגשמיות ורוחניות, אך כדי לבוא לתכלית בריאתו עליו ללמוד מבורא עולם שברא קודם את הרוחניות, ואף הוא יקדים ויעשה עיקר אצלו את העניינים הרוחניים, ובכך יהיה קיום לעולם הקטן שלו. והדרך לכך היא ע"י שיעשה רצון ה' במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, ויסגל בעצמו מעשים טובים, ולימוד התורה. ותחילה לכל רצון ה' יתברך מאיתנו היא יראת שמים טהורה, וכמו שכתוב (לעיל י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה'. וממנה יכול האדם לבוא עד למעלה בקודש בבחינת מוסיף והולך ומעלין בקודש.

משה רבינו מלמד להיות קרוב לענייני שמים

הוא הדבר שאמר משה רבינו ע"ה **האזינו**

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

לכך מחמת שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת, כי עיקר הזכות לאריכות ימים זה בארץ ישראל כמו שכתוב (לעיל יא כא) 'למען ירבו ימיכם וגו' על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם'. ולכאורה קשה שהרי מצינו גם זקני אומות העולם שמאריכים ימים בחוץ לארץ, אפילו שבודאי אין להם שום זכות לאריכות ימים. ולפי דברי **האלישיך הקדוש** מובן, שבודאי בדרך הטבע אפשר להאריך ימים בכל מקום, אבל היהודי נשמתו מבקשת בכל זמן לשוב לשמים, ולכן צריך זכות מיוחדת שיאריך ימים בעולם, ובשלמא בארץ ישראל שהיא קדושה נוח לנשמה לשרות בגוף היהודי מחמת קדושת הארץ, אבל בחוץ לארץ אין הנשמה רוצה להתקיים, אם לא בזכות שמשכימים ומעריבים לבית הכנסת, וקדושת בית הכנסת היא הגורמת לנשמה שתהיה לה מנוחה גם בחוץ לארץ.

בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם.

אריכות ימים לישראל בארץ ישראל דוקא

והנה מאחר שנשמת היהודי שורשה בעליונים והיא חלק אלוה ממעל, יקשה לנו כיצד יאריך היהודי חיים בארץ, והלא נשמתו תכסוף בכל עת לשוב לשורשה בשמים, ופירש על כך **האלישיך הקדוש** שזהו שרמזו הכתוב **ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה**, שכיון שארץ ישראל היא מקום קדוש אשר שם התגלות כבודו יתברך יותר מבכל העולם, על כן הוא המקום שבו יזכו ישראל לאריכות ימים בעולם הזה, כי בארץ הקודש תזכה הנשמה להידבק בשורשה בעודה בעולם הזה.

בזה יתבאר גם דברי רבי יוחנן (ברכות פ. ט) שהזקנים המאריכים ימים בבבל זוכים

פי לא דבר רק הוא מכם פי הוא חיים **ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה** (לב מז). נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה. ופירש **האלישיך הקדוש** (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך שהיא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביצורה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה

בדיבור משה היה כלול סתרי תורה לצדיקים ודברים פשוטים לעם

מלשון 'המשכה', כמו שכתוב (אסתר ב ז) 'יהי אומן את הדסה היא אסתר בת דודו'. שכאשר מחשבת האדם בטוחה בהנהגת הבורא, הרי הוא ממשיך על עצמו שכך יהיה באמת. ולכן כשמאמין, יכול למשוך על עצמו גם התעלות ודביקות בה' יתברך, אף בדברים הגבוהים מהשגתו.

חסידים מספרים שכאשר נשבו רוחות מלחמה חזקות קודם מלחמת העולם השנייה היה האדמו"ר מגור בעל **האמרי אמת** רגוע ושלו, אמנם נשמעו מפיו ביטויים נוראים, אך כלפי חוץ לא נראתה עננה כלשהי על פניו. ומשכך, הסיקו החסידים כי לא תבוא מלחמה, ואף הם נשארו בשלוותם. לעומתם, חתנו של הרבי שהיה אף אחיינו **הרה"ק רבי יצחק מאיר אלטר הי"ד**, היה אפוף חששות כבדים, והסתובב מפוחד מאוד. שאלוהו, הלא הרבי אינו דואג. ענה להם בהראותו את דברי האוהב ישראל ע"ה שאמונה הוא מלשון המשכה, ולכן נח שלא רצה להמשיך באמונתו את גזירת המבול היה מאמין ואינו מאמין. כי הצדיק כאשר אינו משלים עם הגזירה יכול למונעה. המשיך ואמר, אף הרבי מטעם זה איננו חפץ להאמין במה שעומד לקרות כדי שלא יקדם את פני הגזירה חלילה וחס.

וכבר דרשו דורשי רשומות, 'אמונה' ראשי תיבות 'נ'פתחו ה'שמים ו'אראה מ'ראות א'לקים', שהוא הכתוב ביחזקאל (א א) בעת שזכה להתגלות מעשה מרכבה. ודרשו ברמז זה, שהדבר שמחמתו בא להתגלות עצומה זו, הוא כח האמונה הפשוטה בבורא העולם.

כן הדבר גם בגשמיות, ראשית הכל היא האמונה, כנודע משמם של צדיקים ויש שהביאו זאת משמו של **הבעל שם טוב ע"ה**, אם אדם חפץ שיהיה לו שפע פרנסה וכדומה, הדבר הראשון שנצרך לזה הוא אמונה. שצריך האדם להאמין ולבטוח בה' יתברך כמאמר הכתוב (לעיל ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' וכפי שתיירגם אונקלוס 'ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין', שהכל מידו יתברך, הן 'כח לעשות חיל' כפשוטו, בגשמיות וברוחניות, והן בקניין נכסיו 'ארי יהיב לך עיצא למקני נכסין'.

לכך, ולמי שאין לו חשק, לא יערב לאזנו לשמוע תוכחת מוסר.

והעצה לזה, להלביש מוסריו בדברי אגדה כמנהג הרופא הנותן סמים מרים מעוטפים במחלצות דבש לבל ירגיש מרירות הסם. והיינו דאמר הכתוב 'הוי כל צמא לכו למים' לשמוע דברי מוסר, 'ואשר אין לו כסף' אם אינם כוספים לשמוע מי תורה מוסר ותוכחה, 'לכו שברו' לשון מכר וקנין, למכור להם 'בלא כסף' ותשוקה, 'ובלא מחיר יין וחלב' להלביש אותם באגדה והלכה באופן שיערב לשמוע כמו יין וחלב, שגם אם לא יצמא יומתק לו לשתות יין חלב ודבש, כמאמר הכתוב (ש"ה"ש ד יא) דבש וחלב תחת לשונך'.

וממנו ניקח לעניינינו, כי גם הדברים שהם בבחינת שמים יכול האדם להימשך אחריהם ולתת לו טעם בשאר הדברים שכן מבין, ולתועלת גדולה תחשב ההאזנה גם לדברים שבבחינת שמים.

ההשגות הגדולות ביותר תלויות באמונת האדם

הטעם שיכול האדם לפעול בנפשו אף כאשר מאזין לדברים שהם למעלה מהשגתו בבחינת שמים, כי ענייני התורה דבוקים ומחוברים זה בזה, ומן האחד יבוא לשני, שכן מציינו שההשגות הגדולות ביותר, תלויים בדברים הנראים לכאורה כפשוטים, אך כיון שתלויים כל ענייני עבודת ה' זה בזה, צריך האדם לעמול בדרגתו, וממנה יוכל לבוא לדרגות למעלה בקודש עד אין שיעור. כמו שרואים אנו בדברי הרה"ק רבי שלמה מלוצק ע"ה תלמידו של רבי דב בער ממעזריטש ע"ה בספרו דברות שלמה (שלח ד"ה וידבר) שכל ההשגות נדרש היסוד של אמונה וביטחון והוא הפתח לכל ההשגות.

באמונתו ממשיך על עצמו שיתקיים הדבר

הדברים עולים יפה עם מה שכתב **האובה ישראל ע"ה** (נח ד"ה ויבוא) בשם רבו **המגיד רבי מיכל מזלאטשוב ע"ה**, אמונה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמר יפ' (לב א). יש לדקדק, מדוע כתב 'האזינו השמים ואדברה', ולא כתב 'האזינו השמים דברי' כמו שכתב לגבי הארץ 'ותשמע הארץ אמרי פי'.

כתב **בקרן לדוד**, כי דברי משה רבינו ע"ה היו בשני אופנים. פשוטי העם הבינו הדברים בפשטות. אך תוכם רצוף אהבה, וצפונים וגנוזים בה סתרי תורה שהם דברים הנאמרים בלחשיה, ואותם השיגו רק גדולי ישראל ובני העליה שבהם. על כן אמר לשון האזנה, שלא אמרם בפירוש, ועל כך **האזינו** הטו אזנכם לדבריו הנאמרים מפה לאוזן בלחשיה, והן הן סתרי תורה, שע"י שנתנו אוזן קשבת לדבר, השיגו הפנימיות שהיתה בתוך דבריו. **ותשמע הארץ** אלו פשוטי העם, ישמעו **אמרי פי**, והן הדברים שאומר בפיו בפירוש לפשוטי העם.

גם כשאינו מבין עושה עליו רושם ונותן בו טעם

בעקבות דבריו יוצא לכאורה שישנם דיבורים התואמים רק לאנשים בעלי מעלה, אם כן מה לכל העם לשמוע כל הדברים וכנאמר בסוף הפרשה הקודמת (לא כח) 'הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושוטריכם ואדברה באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ'. אולם יש לנו לדעת כי תועלת גדולה תימצא להאזין גם לדברים שהם בבחינת שמים, ואף למי שאינו מבינם, סוף סוף יביאנו לשמיעת חלק התורה כפי מדרגתו.

וכך מובא בהקדמה לספר הנזכר **קרן לדוד** ממה שכתב בכתב יד קדשו: 'הוי כל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכולו, ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב' (ישעיה נה א). יש לפרש בסייעתא דשמיא, על פי מה שכתבתי במקום אחר (ריש פרשת תרומה) ביאור למה נמשלו דברי תורה למים (תענית ז), ומצינו (שם) דדברי תורה נמשלו גם לשאר משקין כגון יין וחלב. דהנה, יש כמה חלקי תורה, שמעתתא והלכה, כגון אלו נמשלו ליין וחלב. ואגדה מוסר ופסקי דינים נמשלו למים שהכל צריכין לו. וכמו שמים אין לו טעם רק למי שהוא צמא, כך דברי מוסר לא יערב כי אם להמתאוהו

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

